ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.
ΤΕΥΧΟΣ 256—257—258
ΙΟΥΝΙΟΣ — ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1922

ΑΘΗΝΑΙ

Ὁδὸς Χαριλάου Τρικούπη 22α

"ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ"

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ἐτησία δραχμαὶ 20.

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ δραχμαὶ 2.

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Χαριλάου Τρικούπη ἀριθ. 22α

ΤΕΥΧΟΣ 256—257—258

ΙΟΥΝΙΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1922

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ ἔνδυμα κληρικῶν ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπὸ Ν. Ι. Γιανοπούλου.

Λεονάρδος Δα Βίντσι, (Συνέχεια). Μετάφρασις Μαριέττας Γιαννοπούλου.

Κουμποῦρα! ὑπὸ Δ. Ι. Καλογεροπούλου.

Μουσικὴ καὶ θέατρον.

Ἀλλοίωσις—Δίψα παλῃῶν, ποιήματα Β. Μεσολογγίτου.

Πολύβιος Δημητρακόπουλος, ὑπὸ Δ. Ι. Καλογεροπούλου.

Μία ἐπίσκεψις, ὑπὸ Ἀμαράντου.

Σημειώσεις, ὑπὸ Δάφνιδος.

Ποιήματα, ὑπὸ Ἀθηνᾶς Ταρσούλη.

Μία Παναγία τοῦ Γκρέκο, ὑπὸ Γ. Α. Β.

Ἀντίλαλοι, ὑπὸ Ἀλιέως.

Ἡ Ζωή, (Σκέψεις) G. Bourdon.

Ξένη κίνησις.

Ἑλλὰς καὶ Ἰταλία.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας κατὰ τὴν τελετὴν τῆς στέψεως.

Οἱ καθυστεροῦντες τὴν συνδρομὴν τῆς «Πινακοθήκης» τοῦ λήξαντος ἢ τοῦ τρέχοντος ἔτους παρακαλοῦνται ὅπως ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις διεύθυνσιν. Ὑπενθυμίζομεν ὅτι ἡ ἐτησία συνδρομὴ εἶνε δρ. εἴκοσι, ἡ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶνε φρ. χρυσᾶ εἴκοσι καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει πληρωθῇ εἰς Ἀθήνας. Εἰς τοὺς καθυστεροῦντας θὰ διακοπῇ ὁριστικῶς ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἐὰν μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ παρόντος τεύχους δὲν ἀποστείλωσι τὴν συνδρομήν των.

Διόρθωσις. Ἐν σελ. 35 κάτωθεν τοῦ τίτλου «Ἡ Ζωὴ» ἐτέθη κατὰ παραδρομὴν ἡ λέξις «Συνέχεια» ἀντὶ «Σκέψεις».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Εἰς ὀγκώδη τόμον ἐκ 470 σελίδων ἐξέδωκε καὶ ἐφέτος τὸ «*Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος*» ὁ κ. Σιδέρης, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γ. Δροσίνη Τὸ Ἡμερολόγιον αὐτὸ ὑπενθυμίζει τὰ ὡραῖα ἡμερολόγια τῆς παλαιᾶς καλῆς ἐποχῆς, εἰς ἃ συνεκεντροῦτο ἡ ἐκλεκτοτέρα πνευματικὴ παραγωγὴ τοῦ ἔτους. Τώρα ὅτε ἐξέλιπον ἐκεῖνα, τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Μ. Ἑλλάδος ἀποβαίνει τὸ μόνον ἄξιον τοῦ ὀνόματος «Φιλολογικοῦ Ἡμερολογίου» μὲ ἐκλεκτὰ ἀληθῶς, ἀνέκδοτα καὶ ποικίλα δημοσιεύματα διακεκριμένων λογίων καὶ ἐπιστημόνων. Τιμὴ δρ. 20.

*

Ὁ κ. *Θ. Συναδινὸς* ὁ γνωσιὸς δημοσιογράφος καὶ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς μουσικῆς ἐξέδωκεν εἰς τόμον τὰς πέρυσι γενομένας ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ὠδείῳ Ἀθηνῶν πέντε διαλέξεις διὰ τὸ *Ἑλληνικὸ τραγοῦδι.* Πραγματεύεται ἐν αὐ αἷς μὲ ἱστορικὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ μὲ χάριν καὶ εἰλικρίνειαν περὶ τοῦ Ἑλλ. τραγουδιοῦ, καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ εἴδη καὶ τὰς ἐποχάς, ἤτοι τὸ Δημοτικὸν τραγοῦδι, τὸ παιδαγωγικόν, τὸ λαϊκόν, τὸ Ἑπτανησιακὸν καὶ τὸ τεχνικόν. Δι' ὅσους δὲν παρηκολούθησαν τὰς διαλέξεις, ἃς συνώδευον καὶ ἐπιτυχεῖς ἐκτελέσεις, παρέχεται εὐκαιρία ἤδη νὰ τὰς ἀπολαύσουν.

*

Ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Δεκατρεῖς μικραὶ Ἑλληνικαὶ μελῳδίαι*» ἐξεδόθησαν ἐν Παρισίοις νέαι συνθέσεις τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητοῦ τοῦ Ὠδείου κ. Αἰμ Ριάδη. Διακρίνονται διὰ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν τεχνικὴν ἀξίαν.

*

Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Ἐλευθερουδάκη ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς βιβλία:

«*Ὁ γάμος*» δώδεκα ἱστορίες ἀνδρογύνων, τοῦ διασήμου Σουηδοῦ συγγραφέως *Στρίντμπεργ* μὲ κριτικὴν μελέτην τοῦ Χάμσουν κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. *Ι. Χρυσάφη*.

«*Ἀνθολογία*» τῶν ἔργων τοῦ κ. Σ. Σκίπη. τῆς εἰκοσαετοῦς ποιητικῆς του παραγωγῆς, ἔργον βραβευθὲν ἐν Παρισίοις.

«*Οἱ Νέοι*» Ἐκλογὴ ἀπὸ τὸ ἔργον τῶν νέων Ἑλλήνων ποιητῶν (1910—1920) ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. *Τ. Ἄγρα*, μετὰ προσωπογραφιῶν καὶ συντόμων βιογραφικῶν σημειώσεων.

Ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ σώματος Μελέτη τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βερνης *Π. Δουμποᾶ*, κατὰ μετάφρασιν τῆς Δεσπ. *Βέρας Παπακωνσταντίνου*.

*

Ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Ζηκάκη ἤρχισεν ἐκδιδομένη νέα σειρὰ βιβλίων ὑπὸ τὸν τίτλον «*Νεοελληνικὴ Ἀνθολογία*». Εἰς τομίδια θὰ παρελάσουν τὰ ἐκλεκτότερα ἔργα τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ποιητῶν μας. Τὴν ἐπιμέλειαν ἀνέλαβεν ὁ γνωστὸς λογογράφος κ. Κ. Σκόκος. Τὸ πρῶτον τομίδιον περιλαμβάνει λυρικὰ ποιήματα τοῦ Γ. Μαρκορᾶ, ὡς καὶ τὸν «Ὅρκον», τὸ ἀνώτερον τῶν ἔργων του.

*

Ὁ γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ι. Λογγοβάρδος ἐξέδωκε ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἐθιμοτυπία τῶν ἑλληνικῶν παρασήμων*», Ἀριστείων καὶ Μεταλλείων λεύκωμα, περιέχον λιθογραφημένους πίνακας, Β. Διατάγματα, ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου τοῦ φέρειν τὰ παράσημα, περὶ ἐθνικῶν ἑορτῶν καὶ τελετῶν κλπ Εἶνε τὸ πρῶτον βιβλίον τοῦ εἴδους του, τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται ἐν Ἑλλάδι.

Η Α. Μ. Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

ΜΑΡΙΑ

Κατὰ τὴν ὥραν τῆς στέψεως

(Φωτογραφία τοῦ κ. Mairovits ἀποσταλεῖσα ἡμῖν ἐκ Βουκουρεστίου)

ΤΟ ΕΝΔΥΜΑ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ τοῦ κλήρου ἀπό τῶν Χριστιανικῶν αἰώνων ἐποίκιλλεν. Ἐνδυμασίαν δὲ λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν συνήθη καὶ οὐχὶ τὴν λειτουργικήν.

Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων εἶναι γνωστὸν ὅτι συνήθως οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ περιεβάλλοντο *φαιὰς ἐσθῆτας*. Ἦσαν δ' αὗται ποδήρης χιτὼν καὶ ἱμάτιον ὡς εἰκονίζονται ἐν ταῖς εἰκόσι τῶν ἐκκλησιῶν οἱ *ἀποστολικὴν* ἐνδυμασίαν φέροντες Ἰησοῦς Χριστὸς, Ἀπόστολοι, Προφῆται κλπ. Τὸ φαιλόνιον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡμεῖς τοὐλάχιστον, ἀγνοοῦμεν ὁποῖον σχῆμα εἶχεν, ἂν δῆλα δὴ εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ *φαιλονίῳ*, (ἤτοι τῇ κωδωνοειδεῖ ἐσθῆτι) ὅπερ περιεβάλλοντο ὡς λειτουργικὸν ἔνδυμα οἱ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι μέχρι τέλους τῆς ΙϛΊ ἑκατονταετηρίδος περιβάλλονται δὲ νῦν ἔτι οἱ πρεσβύτεροι.

Φαίνεται ὅμως πιθανὸν ὅτι λίαν ἐνωρὶς οἱ κληρικοὶ περιεβλήθησαν ἐσθῆτα, ὁμοίαν τῇ σήμερον ἐν χρήσει, μεταποιήσαντες τὸ ἱμάτιον εἰς *ῥάσσον*, πλατὺν ἐπενδύτην μετὰ λίαν πλατειῶν χειρίδων, παραλαβόντες τὸ σχῆμα ἐκ Περσικῆς ἐσθῆτος, ὡς φαίνεται ἐπὶ Περσικῶν ἀρχαίων ἀναγλύφων. Ἀνάλογον δὲ πρὸς τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἦτο καὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν μοναχῶν ἰδίως, οἷον καὶ σήμερον εἶναι ἐν Ἄθῳ, ὅπερ ἐλήφθη ἐκ Περσικοῦ ὁμοίου καλύμματος ὡς παρίσταται ἐπὶ ἀναγλύφων Περσικῶν. Ὡς ἐρρέθη, κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἡ ἐνδυμασία τῶν κληρικῶν ἦτο *φαιόχρους*. Συνήθως ὅμως ἀναφέρεται καὶ *μέλαινα* τοιαύτη. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Σωκράτης, κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἀκμάσας, ἀναφέρει ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τῶν Ναυκτιανῶν Σισίνιος: *Ἄλλοτε δὲ Ἀρσάκιον τὸν ἐπίσκοπον κατὰ τιμὴν ὁρῶν ἠρωτήθη ὑπό τινος τῶν περὶ Ἀρσάκιον, διατί ἀτοίκειον ἐπισκόπῳ ἐσθῆτα φοραίη, καὶ ποῦ γέγραπται* **λευκὰ** *τὸν ἱερωμένον ἀμφιέννυσθαι· ὁ δέ, Σὺ πρότερον, ἔφη, εἰπέ, ποῦ γέγραπται* **μέλαιναν** *ἐσθῆτα φορεῖν τὸν ἐπίσκοπον; Τοῦ δὲ ἐρωτήσαντος ἐν ἀπόρῳ γενομένου πρὸς τὴν ἀντερώτησιν, ἐπήγαγεν ὁ Σισίνιος. Ἀλλὰ σὺ μὲν οὐκ ἄν, ἔφη, δεῖξαι δυνήσῃ, ὡς δεῖ τὸν ἱερωμένον* **μέλανα** *ἀμφιέννυσθαι· ἐμοὶ δὲ καὶ ὁ Σολομὼν παρῄνεσε λέγων: «*"Ἐστωσάν σοι ἱμάτια **λευκά**»*· καὶ ὁ Σωτὴρ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις λευκῇ φαίνεται ἐσθῆτι χρησάμενος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Μωϋσῆν καὶ Ἠλίαν λευκοφοροῦντας οἷς Ἀποστόλοις ἔδειξ*». *Ταῦτα δὴ καὶ ἄλλα πολλὰ ἑτοίμως εἰπὼν τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν παρόντων ἐθαυμάσθη*».(1)

Ἡ αὐτὴ σκηνὴ ἐπανελήφθη καὶ βραδύτερον, τῷ 1654—1659 ἐπὶ μητροπολίτου Λαρίσης Διονυσίου Βάρδαλη ἢ Πάρδαλη ἐπιλεγομένου, ἅτε φοροῦντος ποικιλόχρουν ἐσθῆτα. Ὁσκκις οὗτος παρουσιάζετο εἰς τοὺς Τούρκους ἐνεδύετο λαμπρότατα. (2)

Ἀλλὰ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα καὶ μέχρι τοῦ ΙϛΊ. αἰῶνος οἱ κληρικοί, πλὴν τῶν μοναχῶν, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ μητροπολῖται καὶ οἱ πατριάρχαι ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σκιάδιον μὲ πλατὺν γῦρον, ὃν βραδύτερον ἀπέκοψαν κατὰ τὸν ΙΖΊ. αἰῶνα διαταγῇ τοῦ Σουλτάνου, ἐκ μίσους πρὸς τοὺς Φράγκους, καὶ οὕτω τὸ κάλυμμα μετεβλήθη εἰς σκοῦφον κωνοειδῆ, φέροντα γύρωθεν ταινίαν λευκὴν καὶ ἐν τῷ μέσῳ μικρὰν ἀργυρᾶν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ σκοῦφος οὗτος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων τεμαχίων τριγωνικῶν συνερραμένων ἐξ ὑφάσματος ἐριούχου μέλανος, τελευτῶν εἰς κῶνον.

Ἐν τούτοις οἱ ἐπίσκοποι ἔφερον κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ΙϛΊ. ἑκατονταετηρίδος χαμηλὸν κυλινδρικὸν πιλίδιον, ὅμοιον πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρείου Σχολῆς φερόμενα νῦν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἐπανωκαλύμμαυχον, ὡς ἐν τῇ προσωπογραφίᾳ τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν Ἰωάσαφ ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου ἐν Καλαμπάκᾳ.

Τοιοῦτον σκοῦφον, ὅστις ἐκαλεῖτο *περιστέρα* ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἱ κοσμικοὶ κληρικοὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗΊ. καὶ μέχρι τοῦ ΙΘΊ. αἰῶνος, ὅτε ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἐνεγράφη εἰς ἕνα ἐκ τῶν 196 ὀρτάδων τῶν Γενιτσαρικῶν ταγμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἔχῃ ὑπερασπιστὴν τὸ τάγμα κατὰ τῶν ἄλλων ταγμάτων τῶν Γενιτσάρων. (3) Ἵνα λοιπὸν προσοικειωθῇ τὸ τάγμα τῶν Γενιτσάρων, οἱ ὁποῖοι τότε ὄντες πανίσχυροι, ἀνεβίβαζον καὶ κατεβίβαζον Σουλτάνους, ἀντικατέστησεν ὁ Πατριάρχης τὸν σκοῦφον τοῦτον διὰ καλυμμαυχίου ὁμοιομόρφου τὸ σχῆμα πρὸς τὸ τῶν Γενιτσάρων, ἀλλὰ μέλαν, ἐνῷ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν Γενιτσάρων ἦτο λευκόν.

Τὸν Πατριάρχην ἐμιμήθησαν, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ οἱ Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς· βαθμηδὸν δὲ καὶ ὁ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κλῆρος, μέχρις οὗ ἐγενικεύθη ἡ χρῆσις αὐτοῦ καὶ ἐγένετο, τρόπον τινά, τοῦ συρμοῦ.

Μέχρι τοῦ 1866 ὁ κατώτερος κλῆρος ἐν Θεσσαλίᾳ ἔφερε τὸν κωνοειδῆ σκοῦφον, ὡς ἀναφέρει ὁ μοναχὸς Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτης. (1)

Ἐν τούτοις εἰς ἀποκέντρους πόλεις καὶ χωρία ἐξηκολούθει ὑπάρχουσα ἔτι ἡ χρῆσις τοῦ κωνοειδοῦς σκούφου παρὰ τοῖς κληρικοῖς καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτης, ὅστις εἶδε γέροντα ἱερέα ἐν Ζαγορᾷ τῷ 1896 φέροντα τοιοῦτον σκοῦφον, οὗ ἱερέως τὴν εἰκόνα ἐδημοσίευσεν.

Ὅμοιον σκοῦφον κληρικῶν ἐκόμισεν ἐκ Θεσσαλίας εἰς Ἀθήνας διὰ τὸ Χριστιανικὸν Μουσεῖον ὁ μακαρίᾳ τῇ λήξει Γεώργ. Λαμπάκης. Κέκτηται δὲ τοιοῦτον καὶ τὸ Μουσεῖον Ἀλμυροῦ.

Εἰς πολλὰ νεκροταφεῖα τουρκικὰ τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ ἐπιτυμβίων στηλῶν, φερουσῶν ὡς διακριτικὸν γνώρισμα τῆς κοινωνικῆς τάξεως τοῦ νεκροῦ τὸ εἶδος τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, πολλαὶ στῆλαι ἔν τε Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας φέρουσι κάλυμμα κεφαλῆς ὅμοιον τῷ νῦν καλυμμαυχίῳ τοῦ ἡμετέρου κλήρου, ἀνήκουσαι προφανῶς εἰς Γενιτσάρους. Δύο τοιαῦτα λίθινα καλύμματα διεσώσαμεν ἐν τῷ μουσείῳ Ἀλμυροῦ τῆς Θεσσαλίας, ἅτινα δέον νὰ δημοσιευθῶσιν ἐκ φωτογραφίας. Δυστυχῶς ὅμως ἀπὸ τοῦ 1881 μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας αἱ ἐπιτύμβιοι στῆλαι τῶν τουρκικῶν νεκροταφείων κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τοῦ μίσους τῶν ἡμετέρων. Πόσα θὰ ἐδιδασκόμεθα ἔκ τε τῶν τουρκικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν στηλῶν καλυμμάτων κεφαλῆς τῶν διαφόρων τουρκικῶν κοινωνικῶν τάξεων ἂν περισυνελέγοντο εἰς τὰ μουσεῖα αὗται, σῳζόμεναι ἀπὸ βανδάλου καταστροφῆς. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτο τότε ἡ ἀμεριμνησία τῶν τε λογίων καὶ τῶν ἀρχῶν, ὥστε οὐ μόνον τὰ τουρκικὰ μνημεῖα κατεστρέφοντο ἀναφανδὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μνημεῖα καὶ τὰ χριστιανικὰ καὶ Ἰουδαϊκὰ νεώτερα. Ἡμεῖς αὐτοὶ πέρισυ ἔτι παρετηρήσαμεν πλάκας νεωτέρων μνημείων κατεστραμμένας ἐν Βόλῳ καὶ Ὑπάτῃ!

Τὸ παραδοξότερον ὅμως εἶναι ὅτι σῴζεται ἀρχαῖον Ἀσσυριακὸν ἀνάγλυφον, ἔνθα παρίσταται ἀνὴρ βαδίζων ἀριστερὰ καὶ κρατῶν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ῥάβδον μακρὰν ἢ σκῆπτρον, ὅμοιον τῇ τῶν ἡμετέρων ἀρχιερέων ἀρχιερατικῇ ἀργυρᾷ ῥάβδῳ. Ἡ περιβολὴ τοῦ γενειῶντος τούτου ἀνδρὸς μετὰ μακρᾶς κόμης, εἶναι μακρὰ ποδήρης ἐσθὴς καὶ ἐπανόρρασσον μακρὸν καὶ πλατὺ μετὰ πλατειῶν χειρίδων, ὡς ἡ περιβολὴ τοῦ ἡμετέρου κλήρου· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρει κάλυμμα ὁμοιότατον τῷ καλυμμαυχίῳ τοῦ ἡμετέρου κλήρου· ὄπισθεν δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἕτερος ἀνὴρ γενειῶν μετὰ μακρᾶς κόμης φέρων ποδήρη ἐσθῆτα καὶ ἱμάτιον, ὅμοιον τῷ τοῦ ἡμετέρου κλήρου φαιλονίῳ κατὰ τὴν λειτουργικὴν ἀμφίεσιν κρατεῖ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἀλεξήλιον κωνοειδές, ὅπως σκιάζῃ τὸν πρόσθεν βαδίζοντα. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ πρόσθεν βαδίζων εἶχεν ἱερατικὴν ἰδιότητα. (1) Τὸ κάλυμμα ὅμως τῆς κεφαλῆς, ἡ γενειάς, ἡ μακρὰ κόμη, ἡ ἀμφίεσις, ὡς καὶ ἡ ἀμφίεσις τῆς ὄπισθεν μορφῆς, τόσῳ ὁμοιάζουσαι καταπληκτικῶς τῇ ἀμφιέσει τοῦ ἡμετέρου κλήρου, γεννᾶ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἐξωτερικὴ ἀμφίεσις τοῦ ἡμετέρου κλήρου ἐλήφθη παρὰ τῶν Τούρκων, οὗτοι δὲ παρέλαβον αὐτὴν παρὰ τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἀσσυρίας καὶ τῆς Περσίας. Διότι, νομίζομεν, ὅτι καὶ τὸ κυλινδρικὸν καλυμμαύχιον τῶν μοναχῶν, ὅπερ εὕρομεν ἐπίσης ἐπὶ τουρκικῶν στηλῶν, καὶ ὅπερ φέρουσιν ἔτι καὶ νῦν οἱ Ὀθωμανοὶ Δερβίσαι τῆς τάξεως τῶν Μπεκτασήδων, λευκὸν ὅμως, φαίνεται ἐπὶ μορφῶν ἐν Περσικοῖς ἀναγλύφοις.

Ἐπίσης ἐν τῷ μουσείῳ Ἀλμυροῦ διεσώθη παραληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Δημητριάδος κ. Γερμανοῦ, μίτρα ἐπισκοπική, χρυσοκέντητος κεκοσμημένη διὰ πολυτίμων λίθων μικρῶν καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς προμετωπίδος κεντητὴν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παράδοξος αὕτη μίτρα, ἥτις καὶ ἐφωτογραφήθη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Λαμπάκη, ἀλλὰ δὲν ἐδημοσιεύθη ὑπ' αὐτοῦ, εἶναι μεσάζων τύπος μεταξὺ τοῦ καλυμμαυχίου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ἐθιζομένης ἀρχιερατικῆς μίτρας. Φαίνεται λοιπὸν πιθανόν, ὅτι πρὶν ἢ γείνῃ χρῆσις τοῦ τύπου τῆς ἀρχιερατικῆς μίτρας κατ' ἀπομίμησιν τῆς αὐτοκρατορικῆς τοῦ Βυζαντίου, θὰ ἐμεσολάβησε τύπος ἄλλος, οἷος ὁ τῆς μίτρας τοῦ μουσείου Ἀλμυροῦ.

Κατὰ τὴν λοιπὴν ἐνδυμασίαν οἱ κληρικοὶ ἐν Θεσσαλίᾳ, πλὴν τῶν μεγάλων πόλεων, ἔφερον τὴν χωρικὴν ἐνδυμασίαν κατά τι μετερρυθμισμένην, ἤτοι: Εἰς μὲν τοὺς πόδας ἔφερον περικνημῖδας μελαίνας (κάλτσας), προσδεδεμέ-

(1) Σωκράτ. Σχολαστ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Ζ'. κεφ. κε'. σελ. 432, ἔκδοσ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου.

(2) Ἐπιτραχήλιον τοῦ Διονυσίου εὕρομεν ἐν τῷ ἐν Τυρνάβῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μετὰ κεντητῶν ἁγίων δισκιδές, ὅπερ κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897 ληφθὲν ὡς λάφυρον παρὰ τῶν Τούρκων ἐπωλήθη ἐν Μονάχῳ τῆς Γερμανίας. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ κ. Α. Κεραμόπουλλος ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἀγών» κατὰ τὸ 1899. Πρβλ καὶ Ν. Ι. Γιαννοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολ. Συλλόγ. «Παρνασσοῦ», τόμ. Γ'. 1914, σελ. 271-273.

(3) Πρβλ. Σκαρλάτου Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, τόμ. Γ'. σελ. 283.

(1) Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου, Ἡμερολόγιον ἢ «Φήμη», ἐν Βόλῳ, 1886, σελ. α'. τοῦ δευτέρου μέρους μετ' εἰκόνος —Τοῦ αὐτοῦ, Προμηθεύς, Περιοδικὸν ἐν Βόλῳ, ἔτος Η'. 1896, ἀριθ φύλλου 96, σελ. 53, μετ' εἰκόνος.

(1) Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Μπάρτ καὶ Χίρστ, ἐν λέξει Γλυπτική, πίν. Β'.

νας κάτωθι τῶν γονάτων διὰ ταινιῶν (καλτσοδετῶν)· ἀντὶ δὲ ἐσωτερικοῦ ρ ά σ σ ο υ ἔφερον ὅμοιον βραχὺ μέχρι τῶν γονάτων ἐξ ὑράσματος ἔγχρου μετὰ λευκῶν καὶ κυανῶν ραβδώσεων ταινιοειδῶν, καλουμένου δ' ἐν Θεσσαλίᾳ π έ λ ο υ ἢ ἀ λ λ α τ ζ ᾶ κατασκευαζομένου ἔν τε Ἀλμυρῷ καὶ Ἀγυιᾷ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ὑφάσματος κατασκευάζουσι καὶ νῦν τὰς ἐνδυμασίας αὐτῶν αἱ χωρικαὶ γυναῖκες, ἔν τε τῇ Φθιώτιδι καὶ τῇ λοιπῇ Θεσσαλίᾳ, τῇ πεδινῇ κυρίως.

Ἄνωθεν τοῦ ἐσωτερικοῦ ρ ά σ σ ο υ οἱ ἱερεῖς ἔφερον φ λ ο κ ά τ α ν μαλλίνην, μέλανος χρώματος, παχεῖαν, ἀχειρίδωτον, στενῶς προσαρμοζομένην εἰς τὸ σῶμα μέχρι τῆς ὀσφύος, ἀπὸ δὲ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω πτυχουμένην καὶ προεξέχουσαν, φθάνουσαν δὲ μέχρι που τῶν γονάτων.

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ ἱερεὺς τότε οὐδόλως διεκρίνετο ἀπὸ τὸν χωρικὸν κοσμικόν, εἰμὴ μόνον κατὰ τὸ ἐκ π έ λ ο υ ἐσωτερικὸν ρ ά σ σ ο ν (ἀ ν τ ε ρὶ λεγόμενον) καὶ τὴν γενειάδα καὶ μακρὰν κόμην, ἣν κόμην ἔφερον καὶ οἱ γέροντες τῶν χωρίων, καὶ τὸν μέλανα μάλλινον κυλινδρικὸν σκοῦφον περιδενόμενον διὰ μέλανος μεγάλου μανδυλίου, ἐν εἴδει κιδάρεως (σ α ρ ι κ ί ο υ).

Ἐν Ἀργοστολίῳ, τῇ 6 Μαρτίου 1922

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΔΑ-ΒΙΝΤΣΙ*)

Ὁ Δα Βίντσι συχνὰ ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἡ ἀξία τῆς φύσεως εἶναι μεγαλυτέρα ὅσον ὡραία καὶ ἂν εἶναι ἡ ζωγραφικὴ εἰκών. «Τόση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἔργων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν τῆς φύσεως, ὅση εἶναι μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοῦ». Ὀνομάζει τὴν ζωγραφικὴν «νόμιμον θυγατέρα τῆς φύσεως».

Πρέπει νὰ εἰσχωρῇ κανεὶς στὰ πράγματα, νὰ παρατηρῇ τὴν ἐσωτερικήν των ζωήν. Ὁ Δα Βίντσι εὕρισκε τελείαν ἀνταπόκρισιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν κάθε φυσικῆς ἐκδηλώσεως. Δὲν ἠμποροῦσε ὁ ἄνθρωπος νὰ κρύψῃ ἐντελῶς ὅ,τι ἔχει στὴν καρδιά του. Κάθε ἀστραπὴ πάθους ἀφήνει ἔξω τὸ ἀποτύπωμά της. Ὅπως συμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἔτσι καὶ σ' ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα.

Ὁ Σαίξπηρ μελετοῦσε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πῶς γεννῶνται, μεγαλώνουν καὶ καταπραΰνονται τὰ πάθη των, προτοῦ νὰ τὰ παραστήσῃ ἐπὶ σκηνῆς.

Ὁ Δα Βίντσι διὰ νὰ κατορθώσῃ τὸ φυσικόν, γυρίζει, ξαναγυρίζει, μεταβάλλει ἀδιάκοπα μὲ ἐπιμονὴ μάρτυρος ἐκεῖνο τ' ὡραιότατο ἄλογό του, ποῦ στὰ μάτια του δὲν φαίνεται ἀρκετὰ ζωντανὸν καὶ φυσικόν. Διὰ τὴν μεγάλην παρατηρητικότητα μιὰ γενικὴ φωνὴ θαυμασμοῦ βγαίνει ἀπὸ τὰ χείλη τῶν συγχρόνων του καὶ τῶν κριτικῶν τῆς μεταγενεστέρας ἐποχῆς. —Θαυμάζεται σ' αὐτὴν τὴν ἐργασία— ἔλεγεν ὁ Giovio διὰ τὸ ἄλογον — ἡ ὁρμητικὴ διάθεσις, διὰ τὸ τρέξιμον καὶ ἡ ἀναπνοή». Ὁ Vasari μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Δα Βίντσι «ἤξευρε νὰ μιμεῖται ὅλας τὰς λεπτομέρειας τῆς φύσεως δίνοντας εἰς τὰς εἰκόνας του «τὴν κίνησιν καὶ τὴν πνοήν» Ἐπαινοῦσε τὸν ***Μυστικὸν Δεῖπνον*** ὁ Λουκᾶς Pacioli λέγων ὅτι «δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῇ κανεὶς πιὸ ζωντανοὺς τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς τῆς ἀλάθητης ἀλήθειας». Ὁ Δὰ Βίντσι δὲν ἤθελε νὰ ζητῇ ὁ ζωγράφος μίαν ὡραίαν στάσιν εἰς τὰς εἰκόνας του, ὅπως ἔκαμναν οἱ ζωγράφοι τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ραφαῆλος. Ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἀφέλειαν εἰς τὴν φυσικὴν κίνησιν ποὺ κάνουν οἱ ἄνθρωποι.

Ἡ φυσικότης εἰς τὴν στάσιν θὰ δώσῃ στὴν εἰκόνα τὴν ἰδέα τῆς πραγματικῆς ζωῆς. Μιὰ μάχη εἶνε «μιὰ τρέλλα κτηνωδεστάτη» ὅμως πρέπει νὰ τὴν ἐπιζητήσῃ ὁ καλλιτέχνης γιὰ νὰ ἰδῇ ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰς ἀτελείωτους συμπτύξεις καὶ κλίσεις ἐκείνας τοῦ ἀνεμίσματος τῶν σημαιῶν ποῦ τόσον ἄρεσαν στὸν Cellini. Ἡ γλυκύτης, ἡ γαλήνη φαίνεται εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν γυναικῶν τῶν πινάκων του.

Πολὺ συνέτεινεν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς τέχνης τοῦ Δα Βίντσι ἡ ἔμφυτος χάρις, ἡ γαλήνη τῆς καρδιᾶς του, ποῦ ποτὲ δὲν κατελήφθη ἀπὸ θυέλλας αἱ ὁποῖαι ἐβασάνισαν τὴν εὐέξαπτον καὶ ταραχωδεστάτην καρδίαν τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου. Ἠσθάνετο ὁ Δα Βίντσι ἀγάπην γιὰ κάθε τι ποῦ ζοῦσε καὶ ὑπέφερε. Λησμονοῦσε τὸν ἑαυτόν του καὶ εἰσχωροῦσε εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων. Ζητοῦσε τὰ μυστικὰ εἰς τὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου καὶ αἱ εἰκόνες του δὲν ἔχουν νὰ κρύψουν τίποτε. Ἤξευρε πῶς τὸ γέλιο καμμιὰ φορὰ κρύβει δάκρυα.

Ἡ βία, ἔλεγεν, εἶναι ἐχθρὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, δὲν εἶναι φυσική. Μεγάλη δύναμις ἀποκτᾶται μ' ἐπιφυλακτικότητα, ὄχι μὲ ὁρμὴν καὶ ἀνυπομονησίαν. Ἂν συμβούλευαν τέτοια εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον καὶ τὸν Μπετόβεν, οἱ τόσον ἀνυπόμονοι Τιτᾶνες, θὰ ἔφριασσν. Ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῆς φύσεως ὁ Δα Βίντσι ἔβγαζε τέτοια συμπεράσματα: «Ἡ φλόγα ποὺ πολὺ πυκνώνεται, γλήγορα σβύνει» «Ὁ ἀέρας ποὺ ἀρχίζει ὁρμητικά, κρατεῖ λιγότερη ὥρα». Μὲ τὴν ὑπομονὴ θὰ ἰδῇ κανεὶς ἀπὸ τὴ μελέτη ἀποτελέσματα θαυμάσια.

Ὁ Δα Βίντσι εἶναι περίπου ὁ Mozart τῆς τέχνης του. Θιμίζει τὴν διαύγειαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν θετικότητα τῆς σκέψεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν εὐρύτητα τῶν ἐρευνῶν του. Μελετοῦσε μέτρια τὴν ἀρχαιότητα Τὰ παλαιὰ λείψανα τοῦ Belvedere τῆς Ρώμης τὸν ἀφήνουν ψυχρόν. Ἡ ἐξοχή τῆς Ρώμης εἶναι γι' αὐτὸν ἕνα εὐρὺ πεδίον διὰ μελέτας κοσμογραφίας καὶ γεωλογίας

Ἡ φύσις δημιουργεῖ ὅλα μὲ ἰδιοτροπίαν. Ὁ καλλιτέχνης ποῦ τὴν παρακολουθεῖ πρέπει μὲ βαθειὰ ἐπίγνωσιν νὰ ἐκλέξῃ μέσα στ' ἄπειρα ἀντικείμενα ποὺ παρατηρεῖ τὰ πιὸ κατάλληλα γιὰ νὰ γίνουν. Πηγαίνοντας στὴν ἐξοχή, ἡ κρίσις σου νὰ στραφῇ σὲ διάφορα πράγματα, νὰ παρατηρῇ πότε τὸ ἕνα πότε τὸ ἄλλο, καὶ νὰ κάμῃς μίαν δέσμην ἐπιλογῆς. Νὰ ξέρῃ νὰ ἐκλέγῃ κανεὶς καὶ νὰ ξέρῃ νὰ βλέπῃ, εἶναι κανὼν τῆς τέχνης. Τὰ τοπεῖα του, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅλη ἡ σοφή του τέχνη, πολὺ λίγο μοιάζουν μὲ τὰ τῶν συγχρόνων τοῦ Φλαμανδῶν, Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν.

*) Συνέχεια.

Ἡ ἐξωτερικὴ φύσις πιστότατα διερμηνευομένη εἶναι ἀπαράλλαχτη μὲ τὴν ἀποτυπουμένην σκηνήν. Ὁ Δὰ Βίντσι δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ συνθέσῃ ἓν τοπεῖον στὴν τέχνη, προσέχων μόνο τὴν ἁρμονίαν χρώματος καὶ φωτός, χωρὶς νὰ συζήσῃ μὲ τὴν φύσιν καὶ ν' ἀκολουθήσῃ πιστὰ τὰ ἴχνη της. Κατέβαινε στὴν καρδιά του ἡ γλυκειὰ καὶ ἡ θεία της φωνή, καὶ ἀπὸ κεῖ πήγαινε στὴν ψυχὴ τῶν εἰκόνων του. Ἔτσι ἡ φύσις μιλεῖ στὰ φειδωτὰ ρυάκια, στὶς ὄμορφες πεδιάδες ἢ στοὺς ἀπειλητικοὺς βράχους, στὰ διαυγῆ ρεύματα τοῦ νεροῦ, ποὺ αὐτὸς ἀγαπᾷ νὰ ζωγραφίζῃ καὶ ποὺ μελέτησε σ' ὅλη του τὴ ζωή. Μιλεῖ στὰ φυτά, στὰ ἄνθη, στοὺς κορμοὺς τῶν δένδρων, στὰ κλαδιὰ καὶ τὰ φύλλα ποὺ θαυμαστὰ καὶ ἰδιότροπα ἤξευρε νὰ πλέξῃ μὲ λεπτὲς χρυσοῦφαντες χορδὲς στὴ διακόσμηση τῆς salla delle aspe τοῦ Πύργου τοῦ Μιλάνου, στὸ γαλανὸ τοῦ οὐρανοῦ, στὰ σύννεφα ποὺ κοκκινίζουν στὸν ὁρίζοντα, στοὺς λόφους, στὶς πεδιάδες, στὴν ἐξοχὴ τὴν ἡσυχη σὰν ἐκεῖνα ποὺ ἐξέλεξε γιὰ τὸν «Εὐαγγελισμὸ τῆς Θεοτόκου», στὰ ὀρεινὰ μέρη, καταφύγιον ἀπὸ τοὺς ἐγκοσμίους θορύβους, στὲς Παρθένες του. Στὸ ἀπέραντο οὐμβρικὸ τοπεῖο ὁ Δὰ-Βίντσι βάζει ἀντιμέτωπο συχνότερα καὶ μὲ περισσότερην ἀγάπη ἀπὸ τὸν Mantegna καὶ Uerrocchio, τὴν πιὸ σιωπηλὴ, αὐστηρὴ καὶ ἐπιβλητικὴ φύσιν τῶν Ἄλπεων.

Καθὼς ὁ Dürer, ὁ Δα-Βίντσι ἀτομικεύει τὸ τοπεῖον. Τί ἐνδιέφερε τὸν Μιχαὴλ —Ἄγγελον ἡ φύσις ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον; Τί τὸν ἐνδιέφερε τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν, τῶν λουλουδιῶν, τῶν χόρτων; Μποροῦσε νἄχουν ζωὴ τὰ βουνά, οἱ βράχοι, τὰ ποτάμια; Οἱ Φλαμανδοὶ παριστάνοντες ἐπὶ τῆς ὀθόνης τὰ τοπεῖα ἐκεῖνα χωρὶς συμμετρία καὶ τάξιν, εἶχαν χάσει τὴν οὐσία τῆς τέχνης. Καὶ οἱ πιὸ βαθεῖς μελετηταὶ τῆς φύσεως Φίλιππος Lippi, Benozzo, Gozzoli, Pollainelo, Verrocchio, οὔτε οἱ Οὔμβροι, οὔτε ὁ Mantegna οὔτε οἱ τοῦ 14ου αἰῶνος Φλωρεντινοὶ δὲν ἔδιδαν εἰς τὸ τοπεῖον τὴν ζωὴν ποὺ ἤξευρε νὰ δώσῃ ὁ Δα Βίντσι. Ἐρευνοῖν τὸ φυσικὸν βασίλειον, ὅπως τὸ ζωϊκόν. Μὲ πεῖραν γεωλόγου, φυσικοῦ, ἢ βοτανικοῦ δίδει στὸ ἐγχειρίδιό του τὰς ἀρχὰς τῆς ἀληθινῆς τῆς βαθειᾶς καὶ μεγάλης τέχνης τοῦ τοπείου. Συμβουλεύει πῶς πρέπει νὰ παριστάνωνται τὰ φυτὰ καὶ τὰ χόρτα διαφορετικὰ στὰ διάφορα ὕψη καὶ κλίματα. Μὲ ὠχρὰ σκουριὰ καὶ λεπτὴ ἐνδύει τοὺς βράχους ποὺ εἶναι ὑπὲρ τοὺς λόφους τῶν ὑψηλῶν βουνῶν. Στὶς ζωγραφιὲς τῆς ἐξοχῆς πρέπει νὰ ἐκλέγῃ κανεὶς ἐκείνη τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ ἥλιος κυριαρχεῖ στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ λάβῃ τὸ τοπεῖον φῶς παντοῦ. Νᾶναι πιὸ φωτεινὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος ποὺ εἶναι μακρυὰ 'πο τὰ βουνά. Διὰ νὰ ἐμβαθύνῃ ὅσο μπορεῖ στὴν πραγματικὴν ἀπεικόνησιν, μελετᾷ τὰς πλέον ποικίλας περιγραφάς. Ἐπέδρασεν ἴσως λίγο σ' αὐτὸν τὸ τοπεῖο τῶν Φλαμανδῶν τὸ ὁποῖον λίγοι Ἰταλοὶ καλλιεργοῦσαν, ἰδίως ὁ διδάσκαλός του Verrocchio. Ἀλλὰ πολὺ γλήγορα ἀπεχωρίσθη ἀπὸ κάθε σχολὴν, καθὼς δείχνει ἕνα Τοσκανικὸ τοπεῖο τοῦ 73.

Ἂν ὁ Ciriaco d' Ancena θαύμαζε στὰ 1449 σ' ἕνα τρύπτυχο τοῦ Poger van der Wezden τὰ ζωντανὰ λειβάδεια «flores, arbares et frontigeros atque umbrosos colles, quin et ipse onnipotento natura innibi genita» ὁ Vasari ποὺ μποροῦσε νὰ θαυμάσῃ μερικὲς ζωγραφιὲς τοῦ Δα Βίντσι, τώρα χαμένες ἢ κατεστραμμένες, ἐπαινεῖ τὴ θειότητα τῆς διανοίας του ποὺ θαυμαστὰ παρίστανε τὴν φύσιν, ὅπως κανεὶς ἄλλος ποτὲ δὲν κατόρθωσε. «Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα» δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐνέπνευσε τὸν Durer νὰ κάμῃ τὴν ἰδικήν του εἰκόνα μὲ τὴν ἴδιαν ὑπόθεσιν καθὼς ἐνεπνεύσθη καὶ πολλὲς ἄλλες φορὲς ἀπὸ αὐτόν. Στὴν εἰκόνα αὐτὴ τοῦ Δα Βίντσι εἰκονίζεται ἕνα λειβάδι μὲ ἄπειρα χόρτα καὶ μερικὰ ζῶα. Ἐδῶ εἶναι μιὰ μαυροσυκιά. Τὰ φύλλα καὶ τὰ κλαδιὰ τόσον ὡραῖα, ποὺ ἡ διάνοια χάνεται μόνο σκεπτομένη πῶς μπόρεσε ἕνας ἄνθρωπος νὰ εἶχε τόσην ὑπομονήν». Ἐπίσης εἶναι μιὰ φοινικιὰ ἐργασμένη μὲ τόσῳ θαυμαστὴν τέχνην ποὺ μόνον ἡ ὑπομονὴ καὶ τὸ μυαλὸ τοῦ Λεονάρδου Δα Βίντσι μποροῦσαν νὰ τὸ κατορθώσουν.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΚΟΥΜΠΟΥΡΑ!

Ὁ κύρ Θάνος, τοὐλάχιστον ἐξηνταπεντάρης, εἶχε παραστρατήσῃ. Γιορτὴ βλέπετε, εἶχε μπῇ ἀπὸ νωρὶς σὲ μιὰ ταβέρνα, τὴν καλλίτερη τοῦ Μαρουσιοῦ, καὶ ξέρετε πιὰ πῶς ἅμα μπῇ κανεὶς σὲ τέτοια παλάτια τῆς εὐθυμίας, δύσκολα φεύγει χωρὶς νὰ ἀφήσῃ καὶ λίγο ἀπ' τὰ λογικά του...

Ἐρρόφα μὲ θερμότητα νεανικήν Τὸ ἕνα ποτῆρι ἐκυνηγοῦσε τὸ ἄλλο καὶ ὅλα εἶχαν σημάδι τὸ στόμα του. Τὸ κρασί, ἀθάνατο ρετσινᾶτο, ἔτρεχε πιὰ στὸ λαρύγκι του σὰν ξεροπόταμο ποῦ φουσκώνει ἀπ' τῆς βροχὲς τοῦ Ὀκτωβρίου.

Καὶ ἄρχιζε σιγά - σιγὰ νὰ λιγύζῃ τοῦ γέρου τὸ κακοπαθιασμένο σῶμα.— Τὰ μάτια του ἔγειναν ὑγρά, κοκκίνησαν. Τὰ πόδια του δὲν ἔστεκαν καλά. Ἔμοιαζε σὰν τὴν βάρκα ποῦ τὰ κύματα τὴν ρίχνουν δεξιά, τὴν σπρώχνουν ἀριστερά, τὴν συναπέρνουν ἐπάνω κάτω.

Ἐκάθησε καὶ ἐνῷ ἀρκετὸν μέρος τοῦ βαρελιοῦ μετετοπίσθη εἰς τὴν κοιλίαν του, εἶχε τὸ κουράγιο νὰ διατάσσῃ «μισὴ στὰ δύο».

— Γειά σου κύρ Θάνο... ἐφώναζαν εἰρωνευόμενα τὰ χωριατόπουλα.

— Βρὲ σεῖς, ἀπήντα, κοκομοιριασμένα δὲν ρουφᾶτε; Κρασὶ βρὲ εἶνσι... Ἔ ρὲ κάπελλα... κέρνα τὰ βλαστάρια.

Καὶ ἡ ρετσίνα ἔρρεεν ἄφθονος. Εἰς τὴν σπονδὴν δὲ διεξεδίκει πάντοτε ὁ γέρος τὰ τρία τέταρτα τῆς ὀκᾶς.

Τρεῖς ὧρες αὐτὴ ἡ δουλειὰ διήρκεσε...

Προσταγαὶ καὶ ἀφροὶ ρητινήτου..

Ὅταν πλέον ἐξηντλήθησαν αἱ δυνάμεις τοῦ γέρου, ἐζήτησε νὰ κάμῃ «μιὰ βόλτα στὰ μαγαζειά».

Ἀλλὰ ποῦ!

Ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ κάθισμο, διὰ νὰ ἐπαναπέσῃ βαρύτερος.

Ἐδέησε δύο συγχωριανοί του νὰ τὸν ὑποβαστάσουν διὰ νὰ τὸν ὁδηγήσουν εἰς τὸ σπίτι του..

Καὶ ἤρχισεν ἡ κωμικὴ ὁδοιπορία. Δεξιᾷ καὶ ἀριστερὰ ἔβαινον δυσκόλως συγκρατοῦντες αὐτὸν ἀπὸ τῶν βραχίονων δύο εὐρύστερνοι συνδημόται του.

Αὐτὸς, πότε γέρνων ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ πότε ἀπ' τὸ ἄλλο, ἐσύρετο φλυαρῶν, κατατρώγων ουλλαβάς, ἀποτέμνων φράσεις, βωμολοχῶν, ᾀδων, βλασφημῶν, ἐρωτοτροπῶν.

Τὸ φέσι του εἶχε μεγαλοπρεπῶς πλαγίως κλίνῃ ὡσὰν καὶ αὐτὸ νὰ ἦτο μεθυσμένον.

Τὸ πανοβράκι του μπαλωμένον, ὡς ἰστίον λέμβου συνεπτυγμένον, ἐκυλινδεῖτο μεταξὺ τῶν σκελῶν του ἀπελειτικῶς, ὡσεὶ ἐλεεινολογοῦν τὸν κάτοχόν του μὲ τὰ ἐπιτυχωμένα κρεμαστάρια του. Τὰ ἀνυπότακια μουστάκια του, — ὑγρὰ ἀκόμα ἐκ τῆς οἰνοποσίας — ἔσταζαν. Τὰ μάτια του ἠλιθίως ἐστριφογύριζαν εἰς τὰς κόγχας των. Καὶ ὅταν δὲν ἐτραγουδοῦσε, ἐξέφευγε ἀπὸ τὰ χείλη του, σεσυρμένον, στεγνόν, ἀποκαμωμένον τμῆμα λέξεως, τὸ πρῶτον συνθετικόν, μετὰ παρέλευσιν δὲ τινῶν δευτερολέπτων δυσπνοίας καὶ μετὰ τρίκλισμα δύο τριῶν βημάτων ἐστραγγάλιζε τὸ ἀπομεινάρι τῆς λέξεως, ὅπερ ἤνωνε μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἑπομένης.

Αἱ λέξεις ἐννοεῖται οὐδένα εἶχον συνειρμὸν πρὸς τὸ σύναλον τῆς ἀκατασχέτου λίμας του, ὅπως καὶ τὸ φέσι μὲ τὸ κεφάλι του.

Ἀπὸ ἕνα στενοσόκακο ἀπήγετο ὁ οἰνόφλυξ γέρων ὑπὸ τῆς τιμητικῆς συνοδείας

Ἐνῷ ἐπερνοῦσε θριαμβευτικῶς, τρεῖς τέσσαρες χωριατοπούλες ἦσαν εἰς τὴν πόρτα ἑνὸς σιπτιοῦ. Καὶ βλέπουσαι τὸ θέαμα, ἄρχισαν νὰ ξεσποῦν εἰς ἀτελευτήτους καγχασμούς, ὅτε μία ἐξ αὐτῶν κατακόκκινη ἀπὸ ζωήν, ἀποχωρισθεῖσα δύο τρία βήματα ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἔσπευσε νὰ φωνάξῃ μὲ μειδίαμα ἀπείρου χάριτος πρὸς τοὺς συνοδοὺς τοῦ μεθυσμένου :

— Ἔ, γιὰ νὰ σᾶς πῶ, ποῦ τὸν πᾶτε; Στό... φωτογραφεῖο;

Ἡ εἰρωνικὴ ἐπίθεσις τῆς χωριατοπούλας ἦιο στρατηγικωτάτη, καὶ δικαίως, ἀφοῦ ὁ κὺρ-Θάνος ἦτο πλέον ἀπὸ τὸ μεθῦσι... κουμποῦρα !

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΛΛΟΙΩΣΗ

Μικρὸ δρομάκι ἀθόρυβο
ἀνάμεσα σὲ δέντρα 'ποθεμένο,
δρομάκι μου γαλήνιο
μὲ σκόνη σὰ μετάξινη στρωμένο.

Γλυκὸ τραγοῦδ', ὁ πόνος μου,
π' ἐξωτικὰ τὄχαν τραγουδιμένο,
γινόταν σὰν σὲ διάβαινα,
τερπνό, παράξενον, ἀγαπημένο.

Χαρᾶς πηγὴ ἀστήρευτη,
ἤσουν γιὰ μένα νεροκρουσταλοῦσα
ποὺ γέρνωντας στὸ ὄχτο της
ἀπ' τὸ νεράκι της νὰ πιῶ ζητοῦσα.

Μὰ τώρα... Ὅλα τέλειωσαν.
Τὰ δένδρα ὅπου σ' ἔσκιαζαν χαθῆκαν.
Γιὰ ζεστασιὰ τὰ ἔκοψαν.
Ποιὸς ξέρει σὲ πειὰ τζάκια νὰ καῆκαν.

Κι' ἡ σκόνη σ' ἡ μετάξινη
βαθειὰ, τσουχτὰ τὸ πρόσωπο πληγώνει,
μικρὸ δρομάκ' ἀθόρυβο
ποῦσουν γιὰ μὲ τῆς εὐτυχιᾶς τὸ χελιδόνι.

ΔΙΨΑ ΠΑΛΗΩΝ

Τσοπᾶνε, σούριζε. Μ' ἀρέσει
ν' ἀκούω τῆς φλογέρας σου τὸ νόστιμον ἀχό.
Πλέξε ἀπάνω στὸ καλάμι
κἄποιαν ἀγάπη, κἄποιον ἔρωτα γλυκόν, ἁγνό.

Πές γιὰ παληὲς θεῶν ἀγάπες
ποὺ ξετυλίγουνταν κρυφὰ μέσα στὶς φυλλωσιὲς
γιὰ ὥριμες θερμὲς παρθένες,
καὶ τῶν Σατύρων τὶς ἀδάμαστες ὁρμές.

Τραγούδισε γιὰ τῶν Βουκόλων
τὶς ἥσυχες καὶ ἥρεμες ἀγάπες, τὶς παληές,
γιὰ τ' ἀγκαλιάσματα τὰ θεῖα
μέσα στὴ στάνη, πέρα κεῖ στὶς καλαμιές.

Σούριζ' ἀχόρταγα, τραγούδα
τὴ τρισευτυχισμένη 'κείνη ἄδολη ἐποχή,
γιὰ νὰ γευτῇ, λίγο τὸ μῦρο
τῆς παλαιᾶς ἀγνάδας, ἡ ἄχαρή μου ἡ ψυχή...

Αὔγουστος 1922 Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ

ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἀειθαλὴς τὴν σκέψιν, ὁ ἀεικίνητος καὶ ἀκατάβλητος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὁ Πολύβιος Δημητρακόπουλος, μετὰ βασκανιστικὴν νόσον ἐσβέσθη. Ἂν ἄλλοι ξεψυχοῦν, μαραίνονται, ἐξαντλοῦνται καὶ πεθαίνουν, ὁ Πολύβιος — ὅλος πνεῦμα καὶ πνευματιστὴς — ἔσβυσε σὰν τὸν διάττοντα Ὁ θάνατός του ἐν λογοπαίγνιον. Ἐνῷ ἠσθάνετο ἐπερχόμενον τὸν θάνατον, ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του, τῆς Εἰρήνης, καὶ εἶπε : «Θέλω νὰ πεθάνω ἐν εἰρήνῃ», καὶ ἀπέθανε μειδιῶν.

*

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων, ἀπετέλεσεν ὁ Δημητρακόπουλος ἐξαιρετικὴν καὶ περίεργον φυσιογνωμίαν. Διάνοια ἀνήσυχος, φαντασία ζωηρά, συνδυαζόμενα μὲ ἔκτακτον φιλοπονίαν καὶ ἀντίληψιν γοργήν, συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναφανῇ καὶ νὰ δράσῃ εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Δὲν ἦτο ἄνθρωπος τῆς μελέτης, δὲν ἐνέκυψεν εἰς τὰ βιβλία. Μὲ μόνην τὴν βοήθειαν τῆς ἐμπνεύσεως, ἀνεπλήρωνε τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν, ἥτις θὰ ἀπέρρεεν ἐκ τῆς σπουδῆς. Ὁ Δημητρακόπουλος ἐδημιούργει. Καὶ δι' αὐτό, ἂν τὰ ἔργα του δὲν ἔχουν βάθος, ἔχουν ὅμως ψυχήν. Καὶ εἶχε τόσον πνεῦμα, ὥστε νὰ τὸ σπαταλᾷ ἀφειδῶς εἰς ποικίλας πνευματικὰς ἐκδηλώσεις. Ὅλα τὰ εἴδη τῆς φιλολογίας τὰ ἐδοκίμασε καὶ εἰς ὅλα σχεδὸν ἠδοκίμησε. Κυρίως ἦτο σατυριστής. Καὶ φιλόσοφος. Ἀλλ' ὄχι σχολαστικός. Αἱ Δύο Διαθῆκαι, ἡ Σκουπιδιάδα, τὸ Κριτήριον εἶνε τὰ κάλλιστα.

Ἤρχισε τὸ στάδιόν του ἀπὸ ὑπαξιωματικός. Μόλις ἔγινεν ἀνθυπολοχαγός, ἡ Μοῖρα ἀγρίως τὸν κατέτρεξεν. Ἐκάθησεν εἰς τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου, ὡς ἔνοχος πράξεως, ἣν δὲν διέπραξεν, καὶ ἔκτοτε ἐπεδόθη εἰς τὴν φιλολογίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν ἠπίστησεν οὐδ' ἐπὶ στιγμήν. Καὶ ἤρχισε γράφων . . ἀπὸ ρυθῆρος. Θεατρικὰ ἔργα, τραγῳδίας, δράματα, ἱλαροτραγῳδίας, κωμῳδίας, ἐπιθεωρήσεις, ὀπερέττας, μονολόγους, φαντασμαγορίας. Μυθιστορήματα — αἰσθηματικὰ καὶ ἱστορικὰ καὶ περιπετειώδη καὶ κοινωνικά. Ποιήματα — λυρικά, πατριωτικά, σατυρικά, ἐπικά, ἐπιγράμματα, τραγούδια. Ἐδημοσιογράφησε — πολιτικὰ ἄρθρα, χρονογραφήματα, πλαγιότιτλα. Ὁ Δημητρακόπουλος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς Ραγκαβῆς εἰς τὴν πολυγραφίαν, Λασκαρᾶτος εἰς τὴν σάτυραν. Πνευματιστὴς ἔγραψε τὸ διεθνοῦς φήμης βιβλίον του «Τὸ μυστικὸν τῆς ζωῆς». Ἔκαμε σειρὰν διαλέξεων πνευματιστικῶν, ἐκθέτων πρωτοτύπους θεωρίας περὶ τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς, εἰς ἣν ἀκραδάντως ἐπίστευε.

Πόσους τόμους ἔγραψε ; Καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἤξευρε. Διακοσίους ἴσως. Ἐὰν ἄφηνε ἀπομνημονεύματα, πόσον ἐνδιαφέροντα θὰ ἦσαν. Βεβαίως δὲν θὰ τὸν ἄφησεν ἡ ἀνάγκη ὅπως κερδίζῃ διὰ τῆς πέννας τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διὰ νὰ γράψῃ καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του, διὰ τὴν ζωήν του καὶ ὄχι διὰ τὸν στόμαχόν του.

Ἀλλὰ τὸ παράπονον τῆς βιοπάλης τῶν συγγραφέων, εἰς ἣν αὐτὸς ἰδίως ὑπέκυπτε, διετύπωσεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐνδιαφέρουσαν ὁμιλίαν, ἣν ἔκαμεν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ «Παρνασσοῦ» ὡς πανηγυριστὴς τῆς δεκαετηρίδος τῆς «Πινακοθήκης», ἧς ἦτο προσφιλὴς συνεργάτης καὶ τῆς ὁποίας μὲ μεγάλην συμπάθειαν ἐχαιρέτισε τὸ ἔργον. Ἐκήρυξε τὴν ἀλήθειαν, ὅτι «ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν ἀγαπᾷ τὸ σοβαρὸν βιβλίον, καὶ ἐξ ἀνάγκης βιοποριστικῆς ἔγραφε ἔργα οὐχὶ προσοχῆς καὶ τέχνης, ἀλλὰ βιβλία προδίδοντα τὸν σπασμὸν τῆς βιαστικότητος καὶ τῆς ἐπιζητήσεως τῶν πλαστῶν θεσεων διὰ τὴν νοσηρὰν προσέλκυσιν τῆς περιεργείας τοῦ ἀναγνώστου». «Ἂς γνωρίζουν, ἔλεγε τότε οἱονεὶ ἀπολογούμενος, οἱ ἐπιγιγνόμενοι ὑπὸ ποίαν εὑρισκόμενοι βαρυτάτην ἀτμοσφαιρικὴν καὶ ψυχικὴν θλῖψιν ἐγράψαμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ γραμμὰς ἀναξίας φιλολογικῶν ἀξιώσεων».

Εἰς στιγμὴν πανηγυρισμοῦ μιᾶς δεκαετοῦς φιλολογικῆς ἐργασίας, ἣν ἀντεπροσώπευεν ἡ «Πινακοθήκη», ἐλέχθησαν ὑπ' αὐτοῦ μὲ πολλὴν πικρίαν, ἀλλὰ καὶ εἰλικρίνειαν, ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι καὶ σήμερον ἀκόμη — μετὰ μίαν δωδεκαετίαν ὁλόκληρον — ἠμποροῦν νὰ ἐπαληθευθοῦν, καὶ ἐν ὑπερθεματισμῷ μάλιστα.

Ὁ Δημητρακόπουλος δὲν ἀπέκαμε γράφων, μολονότι ἦτο τόσῳ δυσμενὲς διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων τὸ περιβάλλον, καὶ τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ κρατικόν. Καὶ ἤδη ὅτε ἔληξε διὰ τοῦ θανάτου τὸ ἔργον του, δύναταί τις νὰ ἐρωτήσῃ : Ἡ πολυγραφία τὸν ἔβλαψε ; Ἀμφιβάλλω. Διότι τοῦ ἐδόθη εὐκαιρία νὰ ἐκχύσῃ ὅλην τὴν πνευματικότητα τῆς ψυχῆς του. Ἔχομεν εἰς τὰ ἔργα του ὁλόκληρον τὸν Δημητρακόπουλον. Μὲ τὰς ἀρετάς του καὶ τὰ ἐλαττώματά του. Ἐὰν ἔγραφε καὶ διὰ τὸν ἐπιούσιον, δὲν ἠλάττωσε τοῦτο τὴν ἐκλεκτικότητα ἄλλων σοβαρῶν ἔργων του. Ἦτο γόνιμος, ἀλλὰ δὲν ἐξηντλεῖτο. Τοῦ ἔλειπε τὸ περίτεχνον ὕφος, ἡ βαθεῖα κρίσις, ἡ «ἐμβρίθεια», ὅπως θὰ ἔλεγέ τις δι' ἄλλους. Ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ἦτο ὁ ἀνεπιτήδευτος, ὁ φυσικός, ὁ χαρίεις συγγραφεύς, ὁ ὁποῖος ἔγεινε καὶ τόσον ἀρεστός. Ἕνας ἔξυπνος συγγραφεὺς δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν ξένην σοφίαν ἢ νὰ μιμεῖται τὴν τεχνουρ-

γίαν ἄλλων, ὅπως ἀτυχῶς ἡ νέα γενεά, ἀλλ' οὔτε εἶνε ἀνάγκη καὶ νὰ γράφῃ μὲ τὸ σταγονόμετρον, διὰ νὰ φαίνεται σοφός.

Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ Δημητρακοπούλου ὑπάρχει καὶ εἷς ἄλλος τιμητικὸς τίτλος: Ὅτι ὑπῆρξεν ἀμείλικτος διώκτης τοῦ μαλλιαρισμοῦ. Τὸν ἐμαστίγωσε καὶ τὸν ἔσκωψεν ἀπηνῶς.

*

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο ὅπως καὶ ὡς συγγραφεύς. Δὲν ἦτο διφυής, ὅπως ἄλλοι συνάδελφοι. Ἁπλοῦς, εὐχάριστος, σατυριστής, ἄκακος, πάντοτε μὲ ἕνα μειδίαμα, μὲ ἕνα χαριτολόγημα, μὲ μίαν καλοσύνην εἰς τὰ χείλη. Κατηνάλωσε τὴν τόσῳ ἀκμαίαν ζωήν του, χωρὶς ἐγωϊστικὴν ὀπισθοβουλίαν, χωρὶς νὰ παραμερίσῃ ἄλλους διὰ νὰ ἐπιπλεύσῃ αὐτός, χωρὶς νὰ περιαυτολογῇ, χωρὶς νὰ ἀποταμιεύῃ. Καὶ ἐνοσηλεύθη εἰς τὴν Κλινικήν, συντηρούμενος ἀπὸ τὴν «Ἑταιρίαν τῶν Θεατρικῶν συγγραφέων» Νεκρὸς ἐτιμήθη. Τὸ Κράτος τὸν ἐνεθυμήθη τοὐλάστον θανόντα καὶ τὸν ἐκήδευσε δαπάναις του. Ὁ πρίγκηψ Νικόλαος, οἱ Ἀρχηγοὶ τοῦ Λαϊκοῦ καὶ Μεταρρυθμιστικοῦ κόμματος, θεατρικοὶ συγγραφεῖς καὶ ἠθοποιοὶ καὶ δημοσιογράφοι καὶ καλλιτέχναι καὶ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, ἐκύκλωσαν ἐν εἰλικρινεῖ θλίψει τὸ φέρετρόν του, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψαν στέφανοι πολλοί,—ὕστασται ἐνδείξεις μιᾶς ἐκτιμήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐπιζήσῃ. Ὁ Πολύβιος ἂν δὲν ὑπῆρξε πολύβιος ἐν τῇ ζωῇ, θὰ εἶνε τοιοῦτος μετὰ θάνατον. Ὁ Δημητρακόπουλος ἐθεώρει τὸν τάφον ὡς ἕνα διάμεσον σταθμόν. Ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀθάνατον ζωὴν τοῦ πνεύματος. Ἂν ἡμεῖς δὲν εἴμεθα πνευματισταί, τὸ πνεῦμά του ἦτο τόσον φωτεινὸν καὶ τόσον ἄρθονον, ὥστε νὰ μᾶς πείθῃ, ὅτι ὁ Δημητρακόπουλος δὲν ἀπέθανε. Πλανᾶται γύρω μας, ἕτοιμος νὰ ἐκσφενδονίσῃ μίαν εἰρωνείαν!

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΕΙΣ μίαν αἴθουσαν πολυτελῆ συνωμίλει εὐρὺς κύκλος ἐπισκεπτῶν.

Εἶχον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος χειμῶνος νὰ ἐπανίδω τοὺς εἰκονοβριθεῖς τοίχους καὶ τοὺς Περσικοὺς τάπητας καὶ τὰς βελουδίνους πολυθρόνας καὶ τὰ βαρύτιμα παραπετάσματα.

Ἐνεθρονίσθην εἰς ἓν ἀναπαυτικώτατον κάθισμα, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξα διότι ἦτο παράπλευρον χαριτωμένης δεσποινίδος, τῆς ὁποίας περισσότερον μοῦ ἤρεσκε τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸ σῶμα· Ἄλλως τε ἤθελα νὰ ἀποφύγω καὶ μίαν γραῖαν, ἡ ὁποία ἠννόει νὰ τυραννῇ τοὺς παρακαθημένους μὲ μίαν ἀφόρητον φλυαρίαν.

Δέκα εἶσαν οἱ ἐπισκέπται καὶ εἴκοσι χείλη ἀνεκινοῦντο σπασμωδικῶς. Ὅλοι συνεφώνουν, καὶ ἐν τούτοις τὰ στόματα ἐπηγαινοήρχοντο τόσον, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς νὰ διεφώνουν ριζικῶς.

Ἐσιωποῦσα διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἐννοήσω ἐπὶ τέλους τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας καὶ νὰ συντελέσω εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς μιᾶς ὁμιλίας. Ἀλλ' ἐνόμισα σκοπιμώτερον ν' ἀποτανθῶ πρὸς τὴν γειτόνισσάν μου.

— Καὶ ὁμιλοῦν; ...

— Περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων, μοῦ ἀπαντᾷ.

Ἰδοὺ θυμάσιος χαρακτηρισμὸς τῶν 999 ἐπὶ χιλίων ὁμιλιῶν. Εἶναι παλαιά μου συνήθεια νὰ θέλω νὰ ψυχολογῶ, ὁσάκις ἐξκαναγκάζομαι εἰς ἐπισκέψεις, ἐπὶ τῶν συνομιλιῶν.

Τὴν πρώτην λέξιν τὴν διεκδικεῖ ἡ ἡλιθιότης, τὴν τελευταίαν ἡ ἀνοησία. Τετριμμένοι διάλογοι, προσπεποιημένοι, ἀνοήσιοι, ἀδιάφοροι, ὅταν δὲν εἶναι κακολόγοι καὶ συκοφαντικοί! Καὶ ἐφιλοσόφησα προχθὲς τὸ ἀπόγευμα—πάντοτε χωμένος εἰς τὰ βελούδινα βάθη τῆς ἡγεμονικῆς πολυθρόνας μου, ἡμικλείων κάποτε τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν—ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ ζητήματος.

Διατί δὲν ὑπάρχει σχεδὸν εἰς τὰ Ἀθηναϊκὰ σπίτια τὸ σπινθηρίζον πνεῦμα τοῦ συνδιαλέγεσθαι;

Αἱ κυρίαι ὁμιλοῦν αἰωνίως διὰ τὰς μοδίστρας των, διὰ τὰ ἐμπορικά, διὰ τὰ γλυκίσματα, διὰ τὰς ὑπηρετρίας, διὰ τοὺς κωλικοπόνους τοῦ μπεμπέ των. Οἱ κύριοι διὰ τὸ ἐπάγγελμά των, διὰ τὸ σπῆτι ἂν εἶναι ψυχρὸν ἢ θερμόν, ἢ διὰ τὸ ἐνοίκιον, καὶ ἀρέσκονται ν' ἀνακοινώνουν καὶ μερικὰς παρατηρήσεις τοῦ μετεωρολογικοῦ δελτίου.

Καὶ ἂν ξεφύγουν ἀπὸ τὸν ἀδιέξοδον σννήθως κύκλον τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν, θὰ στρωθῇ μετά τινος τέχνης ἡ «πετσέτα» καὶ θ' ἀρχίσουν νὰ παρελαύνουν ὀνόματα γνωστὰ καὶ ἄγνωστα, δεσποινίδες καὶ γεροντοπαλλήκαρα, πενθεραὶ καὶ γαμβροί, ποῖος θὰ διαζευχθῇ, ποῖος θὰ ἀρραβωνιασθῇ, ποία ἀπήχθη, ποῖος ἔφαγε τὴν προῖκα, ποία δὲν ἠξεύρει πῶς τρώγουν τὸ τυρὶ κλπ.

Καὶ διασύρονται πολλάκις ὑπολήψεις, καὶ γελωτοποιοῦνται πρόσωπα, καὶ ἀναφέρονται ὡς γεγονότα ἁπλαῖ ὑπόνοιαι, καὶ φεύγετε ἀπὸ τὴν αἴθουσαν μὲ ἕνα ὑπολογισμὸν πάντοτε ἐγκληματικὸν διὰ μίαν οἰκογένειαν, καὶ μὲ τὰς ἐντυπώσεις ὅλων τῶν κηλίδων τοῦ συγχρόνου βίου.

Παρέκει εἷς τζέντλεμαν, μὲ λευκὰ χειρόκτια καὶ ἀσταθῆ μονόλον θέλων νὰ ἐρωτοτροπήσῃ, ἔλεγε τοιαύτας αὐθάδεις μωρίας, ὥστε ὁριστικῶς κατέταξα εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁσιομαρτύρων τὴν νεαρωτάτην δέσποιναν, τῆς ὁποίας δὲν ἐξηντλήθη ἡ εὐγένεια, ἀφοῦ εἶχε τὸν ἡρωϊσμὸν νὰ τὸν ἀκούῃ.

Ἔφεραν τὸ τσάϊ· ἦτο θερμότατον, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ψυχροτάτην ἐντύπωσιν τῆς πληκτικῆς ἐκείνης, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ συνήθους ἀπογευματινῆς ἐπισκέψεως.

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπεργία στρατιωτική.— Σκελετὸς κινούμενος.— Μία ἀεροπορικὴ προκήρυξις.— Ἡ Βασιλικὴ θυσία. — Ἡ Θράκη καὶ ἡ Ἀντάντ.— Κάλπαι καὶ φωτογραφίαι.— Ἀναμνηστικὰ γραμματόσημα.— Τὰ δράματα «τιμῆς».—Εἰς Ρῶσσος ζωγράφος. — Ἡ μυῖγα. — Ἰνστιτοῦτον ψύχους.— Ὁ βράχος τοῦ Θανάτου

ΕΙΣ διάστημα ἑνὸς μηνὸς τραγῳδία ἀπροσδόκητος ἐδόνισε τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Ὁ στρατὸς τῆς Μ. Ἀσίας προβαίνει εἰς μίαν πρωτοτυπον ἀπεργίαν. Ἐκκενώνει τὰ διὰ τόσου αἵματος καὶ χρήματος κτηθέντα ἐδάφη, ἅτινα ἡ διπλωματία ἐπεδίκασεν εἰς τὸν Κεμάλ. Τὴν ἀποχώρησιν τοῦ στρατοῦ ἐπακολουθεῖ τῶν Μουσουλμανικῶν ὁρδῶν ἐπιδρομή. Καὶ ἡ ἄφευκτος συνέπεια: Ὄλεθρος. Οἱ ἄοπλοι κάτοικοι σφάζονται, τὰ γυναικόπαιδα ἀτιμάζονται, αἱ οἰκίαι πυροπολοῦνται. Ἡ ὡραία Σμύρνη, ἡ νύμφη τῆς Ἰωνίας, ἡ Γκιαοὺρ Ἰσμύρ, οὕτω τὴν ἔλεγαν οἱ ἴδιοι οἱ Τοῦρκοι, ἐξαφανίζεται. Πένθος βαρὺ καλύπτει τὴν Ἑλλάδα.

*

Καὶ ἔρχονται ἐκ Μ. Ἀσίας σωρηδὸν οἱ πρόσφυγες, — ἥμισυ ἑκατομμύριον— τὰ διαφυγόντα τὴν καταστροφὴν θύματα. Ὁ τρόμος καὶ ἡ πεῖνα ζωγραφίζονται μὲ τὰ ἀπαισιότερα χρώματα εἰς τὰ μάτια των καὶ εἰς τὰ χείλη των. Ἄστεγοι, γυμνητεύοντες, ἐξηντλημένοι, θρηνοῦντες τὴν σραγὴν κάποιου προσφιλοῦς, ἀναμένουν τὴν φιλεύσπλαγχνον χεῖρα τὴν σώζουσαν ἐκ τοῦ θανάτου.

*

Ἡ σκηνογραφία ἀλλάζει. Ἐν ἀεροπλάνον κομίζει ἐν ἐπαναστατικὸν κήρυγμα. Ἔρχονται οἱ στρατιῶται διὰ νὰ σώσουν τὴν Θράκην ἀπειλουμένην. Ὁ Βασιλεὺς δεχεται προθύμως νὰ θυσιάσῃ τὸν θρόνον· ὁ λαὸς ἀποδέχεται τὴν Ἐπανάστασιν. Εἰς ὅλων τὴν ψυχὴν ὑπάρχει ἡ ἀμφιβολία διὰ τὴν Θράκην. Ἀλλὰ δὲν ἀργεῖ νὰ ἐνσκήψῃ τὸ σκληρὸν ἄγγελμα. Κατακυροῦται καὶ αὐτή, εἰς τὸν ὑπερφίαλον τῆς Ἀγκύρας ἐπαναστάτην. Αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις ἐπιδαψιλεύουν περιποιήσεις εἰς τὸν κατὰ τὸν πόλεμον ἐχθρόν των, τὸν σύμμαχον τῶν Γερμανῶν!

Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐκτυλίσσονται μὲ κινηματογραφικὴν ταχύτητα. Καὶ ἡ Ἑλλὰς ὑφίσταται τὴν ἐγκατάλειψιν, συνεχίζουσα τὴν μαρτυρικὴν ἱστορίαν της. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Δύσεως ἐχρεωκόπησεν. Οἱ Ἕλληνες δὲν νικῶνται ἀπὸ τὰ ὅπλα τῶν ἀπίστων, ἀλλ' ἀπὸ τὰ βέλη τῶν ἀπαθῶς θεωμένων χριστιανῶν πίπτουν πληγωμένοι

*

Μετὰ τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου. Ἐὰν ἐκ τῆς πρώτης, ὑπείκοντες εἰς ἀπόφασιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἀπεσύρθημεν, ἐκ τῆς δευτέρας ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς βίας τῶν αὐτῶν Χρισπι νικῶν Δυνάμεων τὴν ἐκκενοῦμεν, ἀφοῦ οὐχὶ κατ' ἐντολήν, ὡς τὴν Σμύρνην, ἀλλὰ διὰ τῶν ὅπλων τὴν εἴχομεν ἀπελευθερώσῃ. Καὶ ἡ ἀτυχὴς Θράκη ἐπανέρχεται εἰς τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας μὲ ὅλας τὰς τιμάς, τιμὰς ἐπικηδείους. Καὶ οἱ κάτοικοι, ἀθρόοι καὶ πανοικεί, φεύγουν. Νέα Ἔξοδος ἐν πλήρει Κ'. αἰῶνι.

*

Τὰ δίδυμα ὀδυνηρὰ ἀτυχήματα, τῆς ὑποδουλώσεως καὶ πάλιν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, πρέπει νὰ μᾶς διδάξουν, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ μειώσουν τὸ ψυχικὸν σθένος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὰ ἔθνη δὲν πρέπει νὰ λιποψυχοῦν ἐν ὥρᾳ ἀτυχιῶν, συνήθων εἰς ὅλα τὰ Κράτη, ἀλλ' ὑπερήφανα, ἐν ἐγκαρτερήσει νὰ ἀποβλέπουν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παλινορθώσεως. Ἡ Ἑλληνικὴ μάλιστα φυλή, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ρεκὸρ τῶν σκληροτέρων περιπετειῶν, οὐδέποτε ἐκάμφθη, οὐδ' ἀπεθαρρύνθη ποτέ, καὶ ἤδη, ὄχι μόνον τάχιστα θὰ ἀνακύψῃ μαχητικῶς, ἀλλὰ θὰ ἐπιβληθῇ, στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων, ἐπὶ τῆς θρυλικῆς λόγχης της, πάλιν διὰ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ, ὅστις ἀσφαλῶς ἐν μέλλοντι προσεχεστάτῳ θὰ ἐκδιωχθῇ ἐξ Εὐρώπης, ἐν τῇ ὁποίᾳ

παραμένει ὡς μία ἀσυγχώρητος ἀνορθογραφία. «Θαρσεῖν χρή». Ἰδοὺ τὸ σύνθημα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἑνώσῃ πάντας τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ μεγάλου καὶ ἀειζώου πόθου τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος.

*

Ἡ τραγῳδία τῆς ἐγκαταστάσεως, τῆς στεγάσεως, τῆς διατροφῆς τῶν ἀτυχῶν προσφύγων, διαρκῶς ἐπαυξανομένων εἰς ἀριθμὸν καὶ στερήσεις, ἐκτυλίσσεται ὡς μία δραματικὴ ταινία. Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὴν ἐκτύλιξιν τῶν θλιβερῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς τόπους τῶν προσφυγικῶν συγκεντρώσεων διαδραματίζονται ἐν σιωπηρᾷ ὀδύνῃ. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Περιθάλψεως ἐπιτάσσει οἰκήματα, ἐξευρίσκει ἐργασίαν, τοποθετεῖ ὀρφανά, τροφοδοτεῖ μὲ δίδραχμον ἐπίδομα, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκεῖ. Ἡ διασπορὰ εἰς ὅλα ἀναλογικῶς τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔσωζε τὴν κατάστασιν, προτοῦ ἐνσκήψῃ ὁ χειμών. Θὰ τὰ ἐνίσχυε παραγωγικῶς καὶ θὰ ἀπήλλασσε τὰς Ἀθήνας μιᾶς ὑπερτροφικῆς συμφορήσεως. Ὅ,τι δὲν ἔγινεν εἰς τὴν ἀρχήν, ἀρχίζει νὰ γίνεται βαθμηδὸν τώρα. Κάλλιο ἀργά . . .

*

Καὶ πάλιν ἐκλογαί. Τὸ Σύνταγμα καθιεροῖ τετραετῆ περίοδον ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς. Μία στατιστικὴ διαλύσεων Βουλῶν θὰ ἀπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ταχθεῖσα θητεία ἔμεινε νεκρὸν γράμμα, γραμμένη στὸ χαρτὶ ἢ κυριολεκτικώτερον εἰς τὸν Συνταγματικὸν Χάρτην, τὸν καὶ Καταστατικὸν λεγόμενον. Ἐλάχισται Βουλαὶ ἠτύχησαν νὰ ἀριθμήσουν τετραετίαν. Καὶ ἤδη ξεσκονίζονται οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι, ἀνευρίσκονται τὰ βιβλιάρια, συλλέγονται τὰ σφαιρίδια, ἐπισκευάζονται αἱ κάλπαι, ἑτοιμάζοντα τὰ προγράμματα τῶν ὑποψηφίων, κλισεδοποιοῦνται αἱ φωτογραφίαι των, τροχίζονται οἱ πόδες των, προαλείφονται αἱ γλῶσσαί των..Οἱ παλαίμαχοι ὑποψήφιοι, αἱ συνθηματικαὶ λέξεις τὰ κομματικὰ ἐμβλήματα ἀναζοῦν.Μία πυρετώδης κίνησις καθ' ἅπαν τὸ Κράτος, ἐνῷ τὰ δάκρυα γεμίζουν ἀκόμη τὰ μάτια τῶν ἐκπατρισθέντων. Τουλάχιστον νὰ ἀπεδεικνύοντο ἐκ τῶν καλπῶν νέοι ἄνδρες, ἀνωτέρων ἀντιλήψεων, ἰδεολογίας ὑγιοῦς, κόμματα ἀρχῶν, ἀντὶ τῶν προσωπικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδὲν γενναῖον προῆλθεν.Αἱ ἐπαγγελματικαὶ καὶ παραγωγικαὶ τάξεις, ὀργανωμέναι ἁς ἀναλάβουν τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἀγρόται καὶ οἱ ἀστοὶ ἀποτελοῦν κυρίως τὴν λαϊκὴν δύναμιν. Ἂς ἑνωθοῦν καὶ ἂς τὴν χρησιμοποιήσουν κατὰ τὰς κρισίμους αὐτὰς στιγμὰς τῆς Κρατικῆς ἀνασυγκροτήσεως.

*

Ἡ ἔκδοσις νέων γραμματοσήμων ἐπιβάλλεται. Ὁ προκατακλυσμιαῖος Ἑρμῆς καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαιοπρεπεῖς παραστάσεις καιρὸς εἶνε νὰ ὑποχωρήσουν εἰς νεωτέρας ἀντιλήψεις. Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν τριῶν Τ προεκήρυξε διαγωνισμὸν μεταξὺ τῶν καλλιτεχνῶν διὰ νὰ σχεδιάσουν ἀναμνηστικὰ γραμματόσημα, σχεσιν ἔχοντα πρὸς ἐθνικὰ γεγοτότα ἢ μᾶλλον πολεμικά—δύο τῆς Ἐπαναστάσεως (Ἁγία Λαύρα καὶ Ἔξοδος Μεσολογγίου), τέσσαρα διὰ τοὺς πολέμους 1912 - 1913 καὶ ἓν Μικρασιατικόν. Τὸ τελευταῖον, φυσικά, περιέρχεται εἰς ἀχρηστίαν. Ἀλλὰ διατί ὁ περιορισμὸς αὐτός, μὲ ὡρισμένα γεγονότα ; Μία ἐλευθερία ἐμπνεύσεως θὰ ἀπέδιδε καλλιτεχνικώτερα σχέδια. Ἓν γεγονὸς ἱστορικῆς σημασίας θὰ ἀπεικονίζετο ὡς σύμβολον κισθητικώτερα ἀπὸ τὰς συνειθισμένας ἀναπαραστάσεις, αἱ ὁποῖαι οὔτε διὰ τὴν ἀκρίβειαν τουλάχιστον δὲν διακρίνονται.

*

Ἡ ἀδελφοκτονία διὰ «λόγους τιμῆς» ἀριθμεῖ ὄχι ὀλίγα κρούσματα. Δὲν παρέρχεται μὴν χωρὶς νὰ ἐκτυλιχθῇ εἰς τὰς Ἀθηναϊκὰς ὁδοὺς ἓν «δρᾶμα τιμῆς». Ὁ γενικὸς κανὼν εἶνε ὅτι ὁ ἀδελφὸς φονεύει τὴν παραστρατοῦσαν ἀδελφήν. Οὔτε ὁ γονεὺς φονεύει τὴν κόρην, οὔτε ὁ σύζυγος τὴν σύζυγον, οὔτε ὁ υἱὸς τὴν μητέρα. Τὸ μονοπώλιον τῆς «ἐκδικήσεως τιμῆς» κατὰ καθιερωθέντα κανόνα, κατ' ἄγραφον νόμον κοινωνικῶν,ἀνέλαβεν αὐτοβούλως ὁ ἀδελφός. Διατί τάχα ; Ἔχει περισσοτέραν τιμῆς συναίσθησιν ἀπὸ τὸν γονέα, ἢ τὸν σύζυγον ; Ἢ ὀλιγώτερον τὸ αἴσθημα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἀπὸ τὴν πατρικὴν ἢ υἱικὴν στοργήν ; Ἀλλὰ ποῖοι εἶνε ἢ τί σημαίνουν «λόγοι οἰκογενειακῆς τιμῆς;» Ἁπλούστατον. Ὁ ἀδελφὸς νομίζει ὅτι ἀτιμάζεται, ἐὰν ἡ ἀδελφή του παρεξέκλινε. Καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ κόρης, ἔστω. Ἀλλ' αἱ ἀδελφικαὶ σφαῖραι κυρίως ἀπευθύνονται κατὰ τῆς ὑπάνδρου ἀδελφῆς, ἐρήμην τοῦ συζύγου.

Εἷς σύζυγος μάλιστα, τῆς τελευταίας ἐν τῷ Ζαππείῳ ἀδελφοκτονίας,διεμαρτυρήθη, ὑπεραμυνθεὶς τῆς τιμῆς τῆς συζύγου του. Ἄλλη ἡ τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἄλλη ἡ τῆς ὑπάνδρου ἀδελφῆς, φερούσης μάλιστα ἄλλο ὄνομα. Ἐὰν ὅλοι οἱ ἀδελφοί, οἱ γονεῖς, τὰ τέκνα κατέφευγον εἰς τοιαύτας ὑπερβολάς, αἱ πόλεις θὰ μεταβάλοντο εἰς νεκροταφεῖα. Αἱ λαϊκαὶ ἀντιλήψεις, ὅσαι ἔχουν μέσα των ἕνα Μεσαιωνισμόν, — εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις συμβαίνουν κυρίως τὰ δράματα τιμῆς,—ἀρχίζουν ὁλονὲν νὰ ὑποχωροῦν εἰς τὸν σημερινὸν περὶ ἀτομικῆς ἐλευθερίας πολιτισμόν. Ὑποβοηθεῖ δὲ τὸ ἔγκλημα τῆς τιμῆς ἡ ἀτιμωρησία τῶν ἐνόχων, θεωρουμένων ὡς «ἡρώων», ἐνῷ εἶναι ἁπλοῖ ἐγκληματίαι, μὲ αἰώνια θύματα τὰς γυναῖκας.

*

Εἰς ἕνα διάδρομον τῶν «Ὀλυμπίων», ἀπόφοιτος τῆς ἐν Πετρουπόλει Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν, πρόσφυξ Ρῶσσος ζωγράφος, ὁ κ. Ε. Δοῦνκελ, ἐκθέτει ἔργα ζωγραφικῆς. Ἐκτὸς προσωπογραφιῶν τινων, πολὺ καλῶν, οἱ ἄλλοι πίνακές του μᾶλλον διακοσμητικαὶ εἰκονογραφίαι οἱ πλεῖστοι, ἀνάγονται εἰς ἀπεικονίσεις σκηνῶν Ἀτατολικῶν ἠθῶν, παραμυθιῶν τῆς Χαλιμᾶς ἐξωτικαὶ εἰς σχήματα, εἰς χρῶμα. Ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Δοῦνκελ ἔχει σημασίαν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς παραδόξου τεχνοτροπίας καὶ ἀτομικότητος.

*

Ἡ μυῖγα. Ὁ Φρανσουὰ Κοππὲ ἔχει γράψει ἕνα χαριτωμένον μονόλογον. Τὸ ἐνοχλητικὸν αὐτὸ ἔντομον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει κανένα προορισμὸν ἐν τῇ φύσει, ἀπειλεῖ νὰ γίνῃ θέμα ὄχι κωμικοῦ μονολόγου, ἀλλὰ τραγικῆς ἐπιδημίας. Οἱ ἰατροὶ ἀνησύχως προσβλέπουν εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὔξησιν τῆς μυίγας, ἥτις ἰδίως εἰς τὰς κατασκηνώσεις τῶν προσφύγων κατὰ μάζας σχεδὸν ἐνδιαιτᾶται. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μυῖγα εἶνε φορεὺς μικροβίων, ὁ πολλαπλασιασμὸς γεννᾷ κινδύνους μολυσματικῶν νόσων. Αἱ μυῖγαι, κατὰ τὰς διαβαιώσεις τῶν ἰατρῶν, παρηκολούθησαν τοὺς πρόσφυγας, φεύγουσαι καὶ αὐταὶ τοὺς Κεμαλικούς, ἐνῷ θὰ ἦτο φυσικώτερον εἰς αὐτοὺς τοὺς σώματι καὶ ψυχῇ βρωμεροὺς νὰ μείνουν προσκεκολημέναι.

*

Παντὸς εἴδους ἐνστιτοῦτα ἕως τώρα ἔχουν γίνῃ. Κανεὶς ὅμως δὲν θὰ ἐφαντάζετο καὶ ἐνστιτοῦτον διεθνὲς . . . . ψύχους. Καὶ ὅμως ἰδρύθη ἐν Παρισίοις. Ἡ ἐνέργειά του περιλαμβάνεται εἰς ἑπτὰ κεφαλαιώδη ἄρθρα. Πρόκειται κυρίως περὶ διατηρήσεως τροφίμων καὶ κυκλοφορίας αὐτῶν, περὶ παραγωγῆς τεχνητοῦ ψύχους, θὰ ἐπακολουθήσουν δὲ καὶ διεθνῆ συνέδρια Εἰς τὰ ἄρθρα αὐτὰ ἐν δὲν εἴδομεν, τὸ ὄχι ὀλιγώτερον σπουδαῖον τῶν ἄλλων. Τὴν ἄμυναν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ ψύχους καὶ τῶν παρομαρτουσων συνεπειῶν, διὰ τὴν εὕρεσιν εὐθυνῆς καὶ προχείρου θερμάνσεως τῶν οἰκιῶν καὶ ἐργοστασίων κ.λ.π. Ἀπ' ἐναντίας τὸ Ἰνστιτοῦτον θὰ φροντίσῃ διὰ τὰ ψυγεῖα. Περισσότερον διὰ τὰς τροσάς, παρὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις, ῥιγῶν, θὰ τὰς τρώγῃ. Ὑποθέτω, ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ κληθῇ νὰ μετάσχῃ τοῦ διεθνοῦς Ἰνστιτούτου. Ὡς εἰδικοὺς πρέπει νὰ ἀποστείλῃ τοὺς κ.κ. Ἄννινον καὶ Λάσκαρην, διὰ νὰ ἀντιπροσωπευθῇ καὶ ἐν ἄλλο στοιχεῖον παραγωγῆς τοῦ κρύου, τὸ καλαμποῦρι.

*

Ὁ παλαιὸς γνώριμος τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Ἀχιλλεὺς Μαδρᾶ ἐπανῆλθεν, ὄχι διὰ νὰ παίξῃ τὸν «Ἔμπορον τῆς Βενετίας» ἢ τὸν «Μάκβεθ», ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν Ἀθηναϊκῶν κινηματογράφων μίαν ὑποχρέωσιν, νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν ταινιῶν. Ἔχομεν τόσα τοπεῖα, τόσας ἀρχαιότητας, τόσα ἔθιμα, ὥστε νὰ κινηματογραφηθοῦν ὡραιόταται καὶ ἐνδιαφέρουσαι ταινίαι, αἱ ὁποῖαι ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἠδύναντο νὰ προβληθοῦν εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικήν. Ἡ ταινία τοῦ κ. Μαδρᾶ—Ajax Film—συνδυάζει τὰ ἀρχαῖα τοπεῖα καὶ τὰ Ἀνατολικὰ ἤθη. Ὁ «Βράχος τοῦ Θανάτου» εἶνε φίλμ καλλιτεχνικὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἡ πρώτη καλλιτεχνικὴ ταινία ἐν Ἑλλάδι ἐκτελεσθεῖσα Ἡ σκηνοθεσία καὶ ἡ ὑπόκρισις λίαν ἐπιτυχεῖς. Συγγραφεύς, σκηνοθέτης, ἐκτελεστὴς ὁ κ. Μαδρᾶ Θὰ ἔπρεπε νὰ προσληφθῇ ὡς διευθυντὴς μεγάλης Ἑλληνικῆς κινηματογραφικῆς ἑταιρίας ταινιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὡρισμένως θὰ ἔκαμνε θαύματα, θὰ ἦτο δὲ ἐπωφελὴς ἡ ἐπιχείρησις καὶ ἀπὸ Ἐθνικῆς προπαγανδιστικῆς ἀπόψεως.

ΔΑΦΝΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ὁ κ. Λαυράγκας εἶχε τὴν ἐπιτυχῆ ἔμπνευσιν νὰ καταρτίσῃ ᾠδικὸν ὅμιλον, ὅστις ἐτραγούδησε εἰς συνεχεῖς συναυλίας τραγούδια τῆς Ἑλλ. καντάδας μὲ ἀρίστους ἐκτελεστὰς συνοδείᾳ μανδολινάτας καὶ πιάνου, καθ' ἃς οἱ ἴδιοι συνθέται διηύθυνον τὴν ἐκτέλεσιν. Τραγούδια ποῦ ἐνεθουσίασαν, συνεκίνησαν, ἔτερψαν ὁλοκλήρους γενεὰς ἀπὸ τῆς Ἀνεξαρτησίας μέχρι σήμερον, ποῦ ἐψάλοντο εἰς τοὺς δρόμους καὶ εἰς τὰς αἰθούσας, ἀπὸ γλεντζέδες καὶ ἐρωτευμένους ἠκούσθησαν ἔπειτα ἀπὸ τόσα ἔτη, μὲ ἕνα πόθον νοσταλγίας. Ὑπάρχει τόσον ὑλικὸν εἰς λαϊκὰς μελῳδίας καὶ τραγούδια τῶν Ἑλλήνων μουσουργῶν, ὥστε ἐπὶ ἔτη νὰ τροφοδοτεῖται μία μουσικὴ ᾠδικὴ ἕνωσις.

— Διὰ δύο πρωτότυπα ἔργα τῆς ληξάσης περιόδου ἐγένετο ἱκανὸς λόγος. Δι' ἓν ψυχολογικὸν καὶ δι' ἓν λαϊκόν. Διὰ τὸ «Ἀνθρώπινο» τοῦ κ. Ξενοπούλου καὶ διὰ τὸ «Κετσεν... Σίμμου ;» τοῦ κ. Πρινέα. Τὸ πρῶτον στρέφεται περὶ τὴν ψυχικὴν ἀγωνίαν ἑνὸς καταδικασμένου ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς θάνατον καὶ τὸ δεύτερον εἶνε ἀναπαράστασις ἠθογραφικὴ τῆς λαϊκῆς τάξεως, ἧς μία κόρη παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἀριστοκρατικὴν νεολαίαν.

ΣΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

Στὰ πολυκαιρισμένα σου τὰ μάρμαρα
μιᾶς αἰωνιότητας κρατεῖς τὰ πεπρωμένα
καὶ κρύβεις κάποια μυστικὰ ὑπερκόσμια
ἀπὸ ἁρμονίες καὶ ρυθμοὺς γραμένα.

Κάποιοι Θεοὶ Ὀλύμπιοι σὲ σμίλεψαν
τὸ αἰώνιο Πνεῦμα νὰ στεγάσῃς, Παρθενῶνα
κ' ἔγινες στῆς Σοφίας τοὺς ὁλόφωτους βωμοὺς
αἰώνια κι' ἀναλλοίωτη κορώνα.

Τὸ μεγαλεῖο σου ἱερὸ κι' ἀχάλαστο
ξυπνάει στὴ σκέψι χρόνους δοξασμένους,
εὐλαβητικὰ ἀνασταίνει ἡ ψυχὴ
κόσμους τῶν ἀθανάτων νεκρωμένους.

Καὶ τραγουδεῖ μὲ λύραν Ἀπολλώνια
τὸ κάλλος σου τ' ἀρχαῖο Παρθενῶνα,
τὸ πάντα νέο, ἀθάνατο καὶ ἄφθαστο
γονατιστὴ μπρὸς στὴ Μεγάλη σου Εἰκόνα

Κι' ἀόρατοι προσκυνητὲς διαβαίνουνε
σὲ λιτανεία θαυμασμοῦ μπροστά σου
σὰν ἡ αὐγὲς τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ λυκόφωτα
ῥαντίζουν μὲ χρυσὸ τὴν Ὀμορφιά σου

ΣΑΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Στὸ παιδί μου.

Πέντε φορὲς τὴν ἄνοιξι
Εἶδαν τ' ἀγνά σου μάτια·
πέντε Μαγιῶν τὰ λούλουδα
δροσολουσμένα εἶδες.

Καὶ πέταξες ὁλόλευκο
στοῦ Ἥλιου τὰ παλάτια,
μαζύ σου παίρνοντας χρυσᾶ
ὀνείρατα κ' ἐλπίδες !

ΠΟΤΕ ΣΑΝ ΓΙΓΑΝΤΑΣ . . . .

Πότε σὰν γίγαντας ὀρθώνεται ἡ σκέψη μου
ποῦ ὁρμητικὰ στὸ ἄτι του διαβαίνει
αὐτὸς ἀκράτητος πετῶντας στὰ αἰθέρια
γιὰ μιὰ ζωὴ ἀπὸ ψέμμα λυτρωμένη.

Μ' ἄπληστη δίψα πίνει φῶς ἀθάνατο
καὶ λούζεται στὰ νάματα ἐκεῖνα
ποῦ κατεβαίνουν ἀπὸ θεϊκὲς φωτοπηγὲς
καὶ τ' οὐρανοῦ ποτίζουνε τὰ κρῖνα.

Καὶ πότε πάλι, σὰν ἀδύνατο φτερὸ
ποῦ ταλαντεύεται σ' ἕν' ἄσημο κλαράκι
ποῦ σέρνεται στὰ χαμολούλουδα δειλὸ
καὶ πνίγεται σὲ μιὰ σταλιὰ νεράκι.

Μέσ' τὸ ρηχὸ τὸ τέλμ' ἀναταράζεται
καὶ μάταια ζητάει τὴ λευτεριά του
πράσινη μοῦχλα τοῦ βαραίνει τὴ ζωὴ
καὶ τὴ στενὴ καρδιά του !

Ἔτσι κ' ἡ σκέψη μου ἀπὸ γίγαντας κι' αὐτὸς
πέφτει βαθειὰ σὲ μι' ἄβυσσο θανάτου,
καὶ νοσταλγεῖ ὁ πεσμένος γίγαντας τὸ ἄτι του
καὶ ὁ ἀητὸς τὰ δυνατὰ φτερά του.

ΤΟ ΛΕΙΨΑΝΟ ΔΙΑΒΑΙΝΕΙ

Πάει ὁ Σταυρὸς μπροστὰ μὲ τὰ ξεφτέρια·
ἀκολουθᾶνε οἱ παπάδες μ' ἁγιοκέρια
κατὰ τὸ κάστρο, ἀργὰ στὸ κοιμητῆρι·
πᾶνε νὰ θάψουνε τὸν πρῶτο νοικοκύρη.

Τοῦ τόπου γεροντάκι ποῦ ἡ ζωή του
ἔσβυσε ἥσυχα ἐχτές τὸ δεῖλι·
ἀργοπλανιέται ἐπάν' στὸ ἀχνό του χεῖλι
στερνὴ ἀναλαμπὴ 'πὸ τὴν ψυχή του

Τὸ λείψανο διαβαίνει· πονεμένες,
φτωχὲς γρηοῦλες καὶ χαροκαμένες
κουνῶντας τὸ κεφάλι τους κυττάζουν
τοὺς πεθαμένους τους θυμοῦνται κι' στενάζουν !

Κάτω ἀπὸ τὲ μαῦρο τους μαντῆλι
καὶ στὰ μαραγγιασμένα τους τὰ χείλη
πέρνουν ζωὴ ψυχοῦλες ξεχασμένες
σὰ φθινοπώρου ἀκτῖνες μακρυσμένες !

Καὶ βλέποντας τὸ λείψανο, στὴν ἄκρηα
τοῦ δρόμου, στέλνουνε μὲ δάκρυα
στὰ φτωχικὰ τ' ἀγαπημένα τους τὰ μνήματα
ψυθιριστά, κάποια τοῦ πόνου τους μηνύματα.

Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογή μου.

ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΜΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΕΚΟ

Οἱ θαυμασταὶ τοῦ Γκρέκο εὑρίσκονται εἰς συγκίνησιν. Ἡ παλαιὰ Πινακοθήκη φιλοξενεῖ ἀπό τινος καὶ «νέον» ἔργον του—μίαν θαυμασίαν εἰκόνα τῆς «Ἁγίας Παρθένου» Ἔτσι ἐκδηλώνεται πλατύτερα ἡ τεχνοτροπία του καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ κάπως τὸν μυστικοπαθῆ ἐκεῖνον ζωγράφον τοῦ Τολέδου.

Ἡ Ἱσπανικὴ σχολὴ ἤδη ἀντιπροσωπεύεται πλήρως μὲ τοὺς κυριωτέρους διδασκάλους της. Μεταξὺ αὐτῶν λαμβάνει τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ὁ Γκρέκο μὲ τοὺς τρεῖς πίνακάς του, ποῦ δείχνουν ὅλην τὴν δύναμιν τῆς πρωτοτύπου ἐκφράσεώς του.

Τὸ ἐτοποθέτησαν ἐκεῖ, ποῦ ἦτο τὸ πορτραῖτο τῆς βασιλίσσης τῆς Ἱσπανίας, Μαρίας Λουΐζης, ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἔργα τοῦ Γκουά. Καὶ αὐτό, διὰ νὰ εἶνε πλάϊ στὴν περίφημην εἰκόνα τοῦ «Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ πρεσβυτέρου», διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μωρὶς Μπαρρὲς ἔκανεν ἀληθινὴν ἀποκάλυψιν εἰς τὸ βιβλίον του διὰ τὸν Γκρέκο. Ἔτσι εὑρίσκεται ἀντίκρυ στὸν σκοτεινὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον, τὸν τυλιγμένον μὲ τὸν βαθυπράσινον μανδύαν του, ἀπ'τὸν ὁποῖον βγαίνει ἕνα μεγάλο, ἀκανόνιστο χέρι εἰς μίαν ζέστ ἑνὸς τεραστίου ἐρωτηματικοῦ, ἐνῷ τὸ ἄλλο κρατεῖ τὸ βιβλίον, ποῦ φαίνεται στὸ μισοφωτισμένο φόντο σὰν μία τραγικὴ εἰρωνεία τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας...

Τὸ νέον αὐτὸ ἔργον ἀποτελεῖ μίαν ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄλλο. Δὲν ἔχει ἐκεῖνο τὸ βαρὺ ποῦ πιέζει τὴν ψυχήν μας μπροστὰ σὲ κάθε εἰκόνα του μὲ τὴν παράξενη φόρμα της καὶ τὰ ἀλλόκοτα χρώματα. Ἐδῶ λὲς ὁ ζωγράφος εἶχε μίαν χαρούμενην στιγμήν. Ἡ Ἁγία Παρθένος» κάτω ἀπ' τὸ ἄσπρο πέπλο της, μὲ τὰ σταυρωμένα, μακρουλά, λεπτὰ χέρια της, προβάλλει ἀπ' τὴν παλὴ κορνίζα μὲ τὰ ξυλογλυπτικὰ ἀγγελάκια, σὰν μία Βυζαντινὴ Παναγία. Ἡ ἰδία ἁπλότης χρωματισμοῦ, ποῦ ἐχαρακτήριζε καὶ ἐκείνους. Κυττάζει μὲ τὰ μεγάλα, ἐκστατικὰ μάτια της, σὰν νὰ ἤθελε κάτι νὰ δῇ μέσ' τὴν ψυχήν μας. Καὶ εἰς τὴν ἔντασιν αὐτὴν μεγαλώνουν τόσο, ποῦ γίνονται ὑπερφυσικά! Εἰς τὰ χείλη της πλανᾶται ἕνα ἀόριστον, αἰνιγματικὸν χαμόγελον. Ὅλα δὲ αὐτὰ μὲ τὸ πράσινον φόρεμά της, τὸ ὑποβλητικὸ χρῶμα αὐτό, ποῦ τόσον ἤρεσκεν εἰς τὸν Γκρέκο, δίνουν κάποιαν γοητείαν καὶ μᾶς κάνουν νὰ τὴν κυττᾶμε ἀχόρταστα.

Εἶνε ὁ συνήθης γυναικεῖος τύπος; ποῦ εὑρίσκεται εἰς τοὺς πίνακάς του. Δὲν ἔχει ἐκείνην τὴν ποικιλίαν τοῦ Ρουμπενς, ποῦ ἔκλεισεν εἰς τὰ ἔργα του ὁλόκληρον κόσμον ἀπὸ γυναικεῖα σώματα, σπαρταροῦντα ἀπὸ ζωήν. Ὁ κύκλος τῶν γυναικῶν τοῦ Γκρέκο εἶνε περιωρισμένος. Θὰ ἔλεγε κανείς, πῶς δὲν ἐγνώρισε τὴν γυναῖκα !

Τὸ βλέπομεν εἰς τὴν «Γύμνωσιν τοῦ Χριστοῦ» τὸ ἄλλο ἔργον του, ποῦ εὑρίσκεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ διδασκάλου Τισιανοῦ. Εἰς τὸν συνθετικὸν αὐτὸν πίνακα—ἕνα ἀριστοτεχνικὸν ποίημα μὲ χρώματα—εὑρίσκονται τρία γυναικεῖα πρόσωπα—ἡ μητέρα τοῦ Χριστοῦ μὲ τὰς γυναῖκας τοῦ Εὐαγγελίου.,..

Καὶ αἱ τρεῖς ἔχουν τὴν ἴδια φόρμα, ἐκεῖνο τὸ παράξενο ὠοειδὲς σχῆμα τοῦ προσώπου. Ὁμοιάζουν τόσο, σὰν νὰ εἶνε χυμένες στὸ ἴδιο καλοῦπι ! Μόνο, ποῦ οἱ χιτῶνες των διαφέρουν κατὰ τὸ χρῶμα, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Γκρέκο ἐκφράζει καὶ ἕνα διαφορετικὸν αἴσθημα. Εἰς τὸ ἴδιον στὺλ εἶνε καὶ ἡ «Ἁγία Παρθένος». Τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ τῶν γυναικῶν του φαίνονται καθαρὰ στὴν νέαν αὐτὴν εἰκόνα του ποῦ εἶνε εἰς φυσικὸν σχεδὸν μέγεθος μπούστου. Ἡ τεχνοτροπία της προξενεῖ κατάπληξιν. Ἂν καὶ τόσον παλαιόν, φαίνεται ἀληθινὰ μοντέρνο. Ὁ ζωγράφος ἐκεῖνος ἔβλεπεν ἀπὸ τόσο μακρυά.

Ἡ Παναγία τοῦ Γκρέκο δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰς τόσας τῆς ἐποχῆς του. Δὲν εἶνε ἐκείνη ἡ ἐξιδανικευμένη Μαντόνα τοῦ Ραφαήλ, οὔτε ἡ τοῦ Μουρίλλου, ποῦ τὴν ἀνέβασε στὸν οὐρανὸν τοῦ τεραστίου πίνακός του μέσα

σὲ μίαν ἀποθέωσιν ἀπὸ τὰ πειὸ φωτεινὰ χρώματα.

Ὁ Γκρέκο ζητοῦσε νὰ ἐκφρασθῇ μ' ἕνα δικό του τρόπο, ποῦ εἶνε τὸ μυστικὸν τῆς Τέχνης του. Ἡ Παναγία του εἶνε χωρὶς κανένα φωτοστέφανον. Ἕνα φτωχικὸ κορίτσι τῆς Ἱσπανίας, ποῦ ὁ δυνατὸς ἥλιος τῆς πατρίδος της ἔδωκε στὸ ὡραῖο πρόσωπό της ἐκεῖνο τὸ μελαψό, γλυκὸ χρῶμα, μὲ τοὺς μεγάλους μαύρους γύρους τῶν μελαγχολικῶν ματιῶν της. . Οἱ ζωγράφοι τῆς Παλαιᾶς Γερμανικῆς σχολῆς ἔκαμαν τὴν Παναγίαν των, σὰν μιὰ ροδοκόκκινη πατριώτισσάν των Διὰ τὸν Γκρέκο δὲν μποροῦσε νὰ ἦτο ἀλλοιῶς! Ἔτσι τὴν εἶδαν τὰ ἔκπληκτα μάτια του! . . Μέσα σὲ τόσες Παναγίες, ποῦ προβάλλουν ἀπ' τίς βαρειές, πολύτιμες κορνίζες των, ἡ νέα αὐτὴ κρατεῖ τὰ σκῆπτρα Αὐτὸ τοὐλάχιστον ὑποστηρίζουν οἱ θαυμασταί του. Καὶ εἶνε τόσον πολλοί!

Ἦτο νὰ προστεθῇ ἀκόμα μία πληγὴ στοὺς δυστυχεῖς ἐπισκέπτας τῆς Πινακοθήκης. Ἕως τώρα εἴχαμε τοὺς περιέργους τύπους τοῦ Schwabing μὲ τὸν πλατύγυρον πῖλόν των καὶ τὴν πλατυτέραν ἀκόμη κοιλίαν των—προωρισμένην ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διοχέτευσιν τῆς μπύρας τοῦ Μονάχου—ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τόσο μακρυά, χρόνια τώρα καὶ ἀκριβῶς τὴν ἴδια ὥρα, γιὰ νὰ ἴδουν τὸν φίλον των Ἀλφρέδον Ντύρερ μὲ τὴν ἀσκητικήν του περιβολήν. Τώρα ἔχουμε καὶ αὐτούς! Καὶ τὸ κακὸν εἶνε ἀθεράπευτον. Εἶνε οἱ ἄρρωστοι, ποῦ τὸ μικρόβιον τῆς ἀρρώστειας των δὲν μπόρεσαν ἀκόμα νὰ εὕρουν οἱ ψυχίατροι! Παράξενον δέ, πῶς δὲν ἀφιέρωσε καὶ γι' αὐτοὺς ὁ Μὰξ Νορντάου κανένα ξεχωριστὸ κεφάλαιο στὸ γνωστόν του βιβλίον!

Οἱ κύριοι αὐτοὶ δὲν ἐννοοῦν νὰ τὸ κουνήσουν ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ὅλας τὰς εὐγενικὰς συστάσεις καὶ παρακλήσεις τῶν φυλάκων. Κάθε ἡμέραν ἀνακαλύπτουν καὶ μίαν «χαρακτηριστικὴν» λεπτομέρειαν... ἄγνωστον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης! Σπεύδουν δὲ ἀμέσως νὰ τὴν σημειώσουν εἰς τὰ καρνέ των μ' ἕνα τέτοιον θριαμβευτικὸν ὕφος, ποῦ ἴσως δὲν θὰ εἶχε καὶ ὁ Κολόμβος, ὅταν ἀνεκάλυπτε τὴν Ἀμερικήν! Ἐκδηλώνουν τὸν θαυμασμόν των ποικιλοτρόπως καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τῆς ὑφηλίου. Εἶνε ἕτοιμοι νὰ προσκυνήσουν τὴν νέαν των Παναγίαν ἀκόμα καὶ νὰ κάνουν τὸν σταυρόν των—ὁ καθένας ἐννοεῖται μὲ τὸν δικό του τρόπο, σύμφωνα ἄλλως τε μὲ τὸ δόγμα ποῦ πρεσβεύει! — ἀπαράλλακτα, ὅπως θὰ . . . ἐσταυροκοπήθη καὶ ἐκεῖνος, ποῦ εἶδε πρῶτος ἔργον τοῦ Γκρέκο, προτοῦ εἴπει τὴν ἀμίμητον ἐκείνην φράσιν!

Μόναχον Γ. Α. Β.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ

Μία ἀγγλικὴ ἐφημερὶς ἐνήργησεν εὐρεῖαν ἀνάκρισιν περὶ τοῦ ἂν ἡ μουσικὴ παρατείνει τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν. Τὸ πόρισμα εἶνε ὅτι ἡ μουσικὴ σμικρύνει τὸ ὅριον τοῦ βίου.

Ὁ Σοῦμπερτ ὅστις ἀφῆκε τόσῳ μεγάλην συλλογὴν μελωδιῶν ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 31 ἐτῶν. Ὁ Μόζαρτ εἰς ἡλικίαν 35 ἐτῶν.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἐσβέσθη καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Μπελλίνη. Ὁ Μπιζὲ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 37 ἐτῶν.

Ὁ Μέντελσων ἔφθασε τὸ 38ον. Ὁ Σοπὲν δὲν ὑπερέβη τὸ 39ον. Ὁ Βέμπερ ἐξέπνευσε τὸ 40όν. Ὁ Σοῦμαν τὸ 46ον.

Εἰς τὴν ζωὴν τῶν μουσικῶν ὑπῆρξαν καὶ ἐξαίρεσεις.

Ὁ Βέρδης ὅστις ἔφθασε τὸ 90όν, ὁ Σαὶν Σάνς τὸ 85. Ἀλλ' αἱ ἐξαιρέσεις ὡς γνωστὸν ἐνισχύουν τὸν κανόνα.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὑπάρχουν, ὡς γνωστόν, σχολαὶ δημοσιογραφίας. Ἡ σπουδαιοτέρα ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἥτις διευθύνεται ὑπὸ τοῦ δημοσιολόγου Τζέιμς Γκράντυ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου εἰς τὴν Δημοσιογραφικὴν ταύτην Σχολὴν ἐφοίτησαν καὶ πλεῖσται γυναῖκες, πολλαὶ τῶν ὁποίων ἠὐδοκίμησαν. Αἱ Ἀμερικανικαὶ Σχολαὶ Δημοσιογραφίας ἀποτελοῦν παραρτήματα Πανεπιστημιακά. Ἑκάστη Σχολὴ εἶνε ὠργανωμένη ὡς σύνταξις ἐφημερίδος. Ὁ διευθυντὴς κανονίζει τὸ ἡμερήσιον πρόγραμμα καὶ ὁρίζει τὴν ἐργασίαν ἑκάστου. Ἄλλοι ἐξαπολύονται διὰ ρεπορτάζ, ἄλλοι ὀφείλουν νὰ παρευρεθοῦν εἰς διαλέξεις, ἑορτάς, διαδηλώσεις, ἄλλοι νὰ συντάξουν τὰ ἄρθρα κλπ. Πολλαὶ εἰδήσεις λαμβανόμεναι τηλεφωνικῶς καταστρώνονται ὑπ' ἄλλων «σπουδαστῶν τῆς Δημοσιογραφίας». Ὁ διευθυντὴς ἐπιβλέπει ὅλην αὐτὴν τὴν ποικίλην ἐργασίαν καὶ καθοδηγεῖ. Ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ἐκδίδεται ἓν φύλλον ἐφημερίδος, πραγματικὸν τὴν φορὰν αὐτήν. Ἡ Σχολὴ ἔχει παράρτημα φωτογραφικόν, τσιγκογραφεῖον κλπ. Κατέχει μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ συλλογὴν φωτογραφιῶν ὅλων τῶν προσωπικοτήτων τοῦ κόσμου. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν δημοσιογραφικὴν ταύτην Σχολὴν διαρκεῖ δύο ἔτη.

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ

Ἀπὸ τὸν «Πρόμαχον».

«Τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα συγχαίρουν τὰς προσπαθείας τῶν πατρώνων των διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως».

Ἀπὸ τὸ «Ἑλ. Βῆμα».

«Ἡ Θράκη ἀγγελοκρίνεται».

Ἐκ τῆς «Νέας Ἡμέρας».

«Τὸ θῦμα ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσῃ ἀποστελλόμενον ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὡς ὑπότροφος».

Ἐκ τῆς «Καθημερινῆς».

«Εἰς τὴν συνειδησιακὴν πεποίθησιν τῶν Ρουμάνων».

Ἀπὸ χρονογράφημα τῆς «Πρωτευούσης».

«... Παιδιὰ ἡλιοψημένα μὲ τὰ μάτια κορνιζαρισμένα εἰς τὴν μαύρην κηλίδα τοῦ ποῦσι...!»

Ἀπὸ ἀνταπόκρισιν ἐκ Ρώμης.

«Ἦτο πλέον κρυφὸν μυστικὸν ὅτι ἡ Ἑλλάς».

Ἀπὸ μίαν προκήρυξιν διαγωνισμοῦ τοῦ ὑπουργείου τῆς... Παιδείας.

Αἱ ἐπιθυμοῦσαι «διὰ πλείονας πληροφορίας ἀποταθήτω εἰς τὸ παρὰ τὸ ὑπουργεῖον τμῆμα».

Ἀπὸ ἄρθρον πρώην ὑπουργοῦ.

«Λαβὼν πικρὰν πεῖραν τοῦ πράγματος κατὰ τὴν ὑπουργείαν μου ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ δημιουργηθέντος ὑπουργείου...»

Ἐξ Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος.

«Οἱ ἔνορκοι ποῦ ἠθώωσαν τὸν ἐν λόγῳ κατηγορούμενον εἶχον πληροφορηθῇ ἀπὸ τὴν προηγουμένην ἡμέραν». Τὸ τυπογραφικὸν λάθος ἀνεστάτωσε τὸν ἀθωωθέντα, τοὺς συνηγόρους, τοὺς ἐνόρκους, τὸν εἰσαγγελέα. Οἱ ἔνορκοι εἶχον, ἁπλούστατα, κληρωθῇ.

★

Ἐξ εἰδοποιήσεως.

«Κύριος πλούσιος ἐπιθυμεῖ νὰ νυμφευθῇ δεσποινίδα πρόσφυγα μορφωμένην ἡλικίας 24—72 ἐτῶν». Ὁ ἀτυχὴς γαμβρὸς ἐδέχθη μίαν μεραρχίαν γεροντοκορῶν. Ἐζήτει δεσποινίδα 24 — 27 ἐτῶν καὶ τὸ 27 ἐξετυπώθη μὲ ἀνεστραμένους ἀριθμοὺς εἰς τὴν εἰδοποίησιν.

★

Ἡ ἀποθανοῦσα Ἀγγλὶς δούκισσα τοῦ Ἄλμπανυ ἔγεινε δούκισσα τῆς . . . Ἀλβανίας ὑπό τινων Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων.

Ο ΑΔΙΕΥΣ

ΗΖΩΗ

(Συνέχεια)

Ἡ λύπη ποῦ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴν Μοῖρα εἶναι πειὸ βαθειὰ ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἐξευτελιστικὴ ἀπὸ αὐτὴ ποῦ ἡ σιγή της εἶναι στὸν ἑαυτό μας 'στὴν ἀδυναμία μας, 'στὴν δειλία μας μπροστὰ 'στὴ ζωή. Ἀφοῦ ραγίσῃ τὶς καρδιὲς ποῦ ἐπιοκέπτεται, ἡ ἀρειή της τὰς καθαρίζει καὶ τὰς στερεώνει. Ἡ ἄλλη φθείρει χωρὶς ὄφελος καὶ μᾶς κτυπᾶ ἀργὰ μὲ κτυπήματα χωρὶς μεγαλεῖο.

Εἰς τοὺς νέους χρειάζονται δοκιμασίαι καὶ ἂν ἐπιζητοῦν τόσο τὸν Ἔρωτα, τὸ κάμουν περισσότερο ἀπὸ φρενίτιδα διὰ τὴ ζωὴ παρὰ ἀπὸ ἡδονή.

Τὴν διορατικότητα τόσο χρήσιμη γιὰ τὴ ζωή μας, τὴν ὀφείλομεν συχνὰ εἰς τὴν δυστυχία, σὲ μιὰ συμφορά, σὲ μιὰ καταστροφή. Φερόμεθα τόσο εἰς τὸ νὰ ἐγκαταλείπωμεν τὸν ἑαυτό μας 'στὴν κανονικὴ πορεία τῆς ζωῆς, τὸ νὰ ἐπαναπαυόμεθα σὲ μιὰ ψευδῆ ἀσφάλεια. Τὸ ξύπνημα ὅσῳ δυνατὸ καὶ ἂν εἶναι, μᾶς ἐμποδίζει νὰ ὑπεκφύγωμε. Τόσες δυνάμεις μένουν συνήθως μέσα μας χωρὶς νὰ τὰς μεταχειριζόμεθα. Καὶ τόσα ἐρείπια φανερώνονται πίσω ἀπὸ τὲς πειὸ λαμπρὲς προσόψεις.

Ὁ ἔρως τοῦ κινδύνου εἶναι τὸ βάθος κάθε πάθους. Ἀγαποῦν γιὰ νὰ νοιώσουν καλλίτερα τὴ ζωή, καὶ δὲν νοιώθουν δυνατὴ τὴ ζωὴ παρὰ ὅταν καὶ ἀντίθεσιν προαισθάνοι ται τὸν θάνατον.

Ἔρως

Δὲν διαλέγουμε τὶς γυναῖκες ποῦ ἀγαποῦμε. Αὐτὲς ποῦ ἔρχονται τὴν ὥρα τὴν προσδιορισμένη ἀπὸ τὴ Μοῖρα, μπαίνουν 'υτὴν ὕπαρξί μας· αἱ ἄλλες περνοῦνε μόνο.

Τέτοιος εἶναι ὁ Ἔρως: ἀπὸ τὸ αὐτὸ αἴσθημα πέντε εἰδύλλια ἢ τραγῳδίαι, ἀναλόγως τῶν δειλῶν ἢ γενναίων ψυχῶν ποῦ λικνίζει ἢ ἐξάπτει.

Τί εἶναι ἕνας ἔρως ποῦ δὲν μετρήθηκε μέσα 'στὴ θυσία; Ἡ ὠμορφιὰ τῆς ἡμέρας θὰ ἦταν πλήρης χωρὶς τὴν νύχτα;

Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παίρνομε τὸν ἔρωτα 'στὰ ἐλαφρά. Ἀφοῦ εἶναι ἡ ὑπερτάτη πρᾶξις τῆς

ζωῆς μας, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ περιστοιχίζεται ἀπὸ κινδύνους. Ἐπαπειλεῖ τὸ σῶμα μας, τὴν ψυχή μας, τὴν ἀνάπαυσί μας, τὸ μέλλον μας. Ξέρουμε, ὅταν σχεδιάζομεν τὴν πιὸ μικρὴ περιπέτεια ποῦ μπορεῖ νὰ μᾶς φέρει ἡ ἐπιθυμία μιᾶς στιγμῆς;

Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε πῶς μένει χωρὶς ἀποτέλεσμα ἡ πρᾶξις ποῦ ἑνώνει δύο ὄντα, ποῦ ἑνώνει δύο ὑπάρξεις;

Πῶς νομίζομεν πῶς εἴμεθα λησμονημένοι, ὅταν δὲν ἀμφιβάλλομεν διὰ τὴν παρουσίαν μας!

Δὲν μποροῦμε νὰ εἴμεθα βέβαιοι πῶς εἴμεθα εὐτυχεῖς κάποτε, παρὰ ὅταν ἐξακολουθοῦμεν νὰ εἴμεθα ἀκόμη. Καὶ τὸ χειρότερο ποῦ περιέχει ἡ προδοσία δὲν εἶναι τόσον τὸ ἐνεστὼς κακόν ἀλλὰ τὸ κτύπημα ποῦ φέρει στὸ παρελθὸν καὶ τὸ κάμνει σωροὺς ἀπὸ ἐρείπια.

Τέχνη

Αἱ μεγάλες μας χαρὲς ἔχουν τὴν αὐτὴ πηγὴ ποῦ ἔχουν καὶ αἱ μεγάλες μας λύπες. Δὲν τὰς αἰσθανόμεθα παρὰ μέσα στὴν πλησμονὴ μιᾶς συγκινήσεως, ἡ ὁποία μᾶς φέρει πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μὲ τὸν ἑαυτόν μας, μὲ τὸ μέσον περικῶν οὐσιωδῶν αἰσθημάτων τῶν ὁποίων ἡ διέγερσις μᾶς δείχνει ὅτι ἔχουν τὶς ρίζες τους βαθειὰ εἰς τὴν ψυχή μας. Ὅταν ἀφήσωμε νὰ πέση τὸ βιβλίο γιὰ νὰ ἀκολουθήσωμε τὰς διορατικὰς σκέψεις μας ἕως τὴν ἐσωτερικὴ ζωή μας, ὅταν ἡ τάδε σονάτα ἢ ἡ τάδε συμφωνία ἐξακολουθοῦν νὰ ἠχοῦν μέσα μας ἂν καὶ τὰ ὄργανα ἔχουν σιωπήση, ὅταν ρωτοῦμε μία εἰκόνα τῆς ὁποίας ἡ ἐντύπωσις μᾶς ἀκολουθεῖ, θὰ πῇ πῶς ἡ τέχνη ἄγγιξε τὰ οὐσιώδη της αἰσθήματα.

Τὰ λοιπὰ δὲν εἶναι παρὰ ψυχολογία, σμίλη, ἢ ἐγωϊσμός.

Ἕνα ἔργον δὲν εἶναι ὡραῖον παρὰ ὅταν εἶναι ἀνθρώπινον, ὅταν ἁπλώνῃ τὶς ρίζες του σὲ ζωντανὲς καρδιές.

G. BOURDON

ΞΕΝΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκοστῆς ἐπετείου τῆς ἱδρύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Βελγίου ἐγένετο Διεθνὲς συνέδριον Ἀρχιτεκτονικὸν καὶ ἔκθεσις διεθνὴς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἐν Βρυξέλλαις.

— Ἀπέθανεν εἰς τὴν Πετρούπολιν, θῦμα τῆς πείνης καὶ τῶν στερήσεων, ὁ μεγαλείτερος ποιητὴς τῆς νέας Ρωσικῆς γενεᾶς Ἀλέξανδρος Μπλόκ. Αἱ Μπολσεβικικαὶ ἀρχαὶ τοῦ εἶχον ἀρνηθῇ τὴν ἄδειαν ὅπως μεταβῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μὲ τὸν Μπλὸκ ἐκλείπει ὁ ραψῳδὸς τῆς γενεᾶς ἀπὸ τοῦ 1900 ἕως 1921. Ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ὑπῆρξεν ὁ ποιητὴς τοῦ ἰδεαλισμοῦ καὶ τοῦ ἔρωτος. Ἦτο ἡλικίας περίπου 40 ἐτῶν. Μαθητὴς τοῦ μεγάλου ποιητοῦ - φιλοσόφου Βλαδιμήρου Σολόβιεφ, ἐκληρονόμησε τὴν μυστικοπαθῆ πίστιν εἰς τὸν ἔρωτα, τὸν συμβολισμόν, τὴν μελαγχολίαν μιᾶς ψυχῆς ἡ ὁποία, κατὰ τὴν φρᾶσιν τοῦ Λερμοντώφ, θρηνεῖ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τῆς θλίψεως καὶ τῶν δακρύων, «νοσταλγοῦσα τὸν κόσμον τῶν Μακάρων καὶ τῆς Αἰωνίας Εὐδαιμονίας». Ἐνῷ ὅμως τὸ ὄνειρον τοῦ Σολόβιεφ ἐθαμπόφεγγε μέσα εἰς τὰ σύννεφα, τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μπλὸκ ἔμενε πλησιέστερον πρὸς τὴν γῆν. Τὰ πρῶτά του ἔργα, τὰ περίφημά του οἱ «Δώδεκα», ὁ «Ἥλιος τῆς Ἁγίας Γραφῆς» ἀφιεροῦνται εἰς ἓν ἰδεῶδες καὶ μυστικὸν ὄν, τὸ ὁποῖον ἀποκαλεῖ ἡ «Ὡραία Κυρά». Δίπλα εἰς τὰ πνευματικά του ὁράματα ποὺ ἐπικαλεῖται ὁ Ἀλέξανδρος Μπλόκ, γνωρίζει ἐπίσης νὰ περιγράφῃ μὲ τὸν ζωντανότερον τρόπον τὴν ζωὴν τοῦ δρόμου καὶ νὰ καυτηριάζῃ τὰ ἐλαττώματα καὶ κακίας τῶν συγχρόνων του. Ὑπῆρξεν ἐπαναστάτης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ρωσικῆς κρίσεως, εἰς τὴν ἐπιθανάτιον δὲ κλίνην του ἤλπιζεν ἀκόμη, ὅτι θὰ ἔβλεπε ν' ἀναδύεται, μέσα ἀπὸ τοὺς μαύρους καπνοὺς τοῦ μίσους καὶ τοῦ αἵματος «τὸν Χριστὸν στεφανωμένον μὲ λευκὰ ρόδα» καὶ φέροντα εἰς τὸν κόσμον νέαν ἀπολύτρωσιν.

— Τὸ βραβεῖον Νόμπελ, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ συναλλάγματος ἀνῆλθεν ἤδη εἰς ἥμισυ ἑκατομμύριον, ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἱσπανὸν συγγραφέα Ὑάκινθον Μπεναβέντε.

— Ἀπέθανεν ὁ μεγαλείτερος προσωπογράφος τῆς Γαλλίας Λέων Bonnat, εἰς ἡλικίαν προβεβηκυῖαν. Περὶ τοῦ ἔργου του θὰ γράψωμεν προσεχῶς.

— Ἀπέθανεν ὁ γνωστότατος Γάλλος θεατρικὸς συγγραφεὺς Α. Καπύς.

— Ἐν Παρισίοις ἔχουν συγκεντρωθῇ ἀρκετοὶ Ἕλληνες καλλιτέχναι. Ὁ Κ. Δημητριάδης, ὁ Γαλάνης, ὁ Κογεβίνας, ὁ Λουκίδης, ὁ Σῶχος, ὁ Γαλανόπουλος, ὁ Μηταράκης, ὁ Ἰωαννίδης καὶ ὁ ἐκ Κ)πόλεως οὐμοριστὴς σχεδιαστὴς Μερτζανώφ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ»

Ἑλλὰς καὶ Ἰταλία.

Ἀξιότιμε Κύριε

Σᾶς εὐχαριστῶ ἐνθέρμως διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς πολυτίμου «Πινακοθήκης», διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ γράμματός μου ἐν αὐτῇ καὶ διὰ τὸ ἐνθουσιῶδες γράμμα σας.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ἰταλοελληνικὴν φιλίαν. Τὰ δύο Ἔθνη ἅτινα ἔδωσαν εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὰ μεγαλείτερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος, πρέπει νὰ ἑνωθῶσιν ἀδελφικῶς εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν βίον των. Θὰ ζήσῃ ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ αἷμα τῶν θυμάτων της θὰ στερεώσῃ ὅλα τὰ τέκνα της καὶ θὰ πραγματώσῃ τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἑνότητα.

Μετὰ χαρᾶς ἀνέγνωσα τὰς βαθείας σκέψεις σας περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου, καὶ θὰ μεταφράσω ὀλίγας ἀπὸ αὐτὰς εἰς τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ὅλαι αἱ συμπάθειαί μου εἶνε διὰ τὴν Ἑλλάδα εἰς ταύτην τὴν φοβερὰν στιγμήν, ἡ ὁποία φανερώνει τὸν ἐγωισμὸν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης.

Μετὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς εἰλικρινοῦς μου εὐγνωμοσύνης καὶ φιλίας

Ρώμη, 6 Ὀκτωβρίου 1922 Dr A. PALMIERI

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ Ἐν Ἀθήναις

«ΤΙ ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ»

(Ἀποσπάσματα κρίσεων)

Τὸ νὰ συλλάβῃ κανεὶς μίαν σκέψιν δὲν εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον πρᾶγμα, τὸ νὰ τὴν διατυπώσῃ ὑπὸ μορφὴν φιλολογικὴν εἶνε τὸ σχετικῶς ἀκατόρθωτον. Πρέπει ἡ σκέψις αὐτὴ νὰ μὴ περάσῃ ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ νὰ ἀφίσῃ κάποιαν συγκίνησιν εἰς τὸν ἀναγνώστην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατορθώνει τελείως ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Τὶ σκέπτομαι», ὁ ὁποῖος ἐκσφενδονίζει τὰς σκέψεις του τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, εἰς ἀδράν, σύντομην, γοργήν, ποικίλλουσαν εἰς χρωματισμοὺς καὶ εἰς ὄρος διατύπωσιν καὶ προξενεῖ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ σκέψις του εἶνε τὸ ἀπάνθισμα μιᾶς ἐντατικῆς του παρατηρήσεως καὶ μελέτης, ποῦ τοῦ δίδει τὸ δικαίωμα ν' ἀποφαίνεται καὶ ὄχι ἁπλῶς νὰ νομίζῃ.

Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἀρέσει ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε οἱ «Ὁρισμοὶ ἐκ τοῦ συγχρόνου λεξικοῦ μου». Εἶνε κάτι τι ἐντελῶς νέον καὶ τελείως ἀνεπιτήδευτον. Εἶνε ἡ χαριτωμένη ἐξήγησις τῶν λέξεων ποὺ μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν καθημέραν ζωήν, ὄχι ὅπως μᾶς τὰς διδάσκουν τὰ νεκρὰ λεξικά, ἀλλὰ ὅπως μᾶς ἐπέβαλλε νὰ τὰς ἐννοοῦμεν ἡ πεῖρα. Αἱ ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας δίδει ὁ συγγραφεὺς πάλλονται ἀπὸ σαρκασμὸν καυστικόν, καὶ φθάνει νὰ ἔχῃ κανεὶς τὸν κοινὸν μόνον νοῦν διὰ νὰ διακρίνῃ κάτω ἀπὸ τὴν λεπτὴν αὐτὴν σάτυραν τὸ ἀνηλεὲς μαστίγωμα τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Κ. ὅμως δὲν λησμονεῖ ὅτι εἶνε καὶ ὁ συγγραφεὺς τόσων ὡραίων πεζῶν ποιημάτων καὶ εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ βιβλίου του, τὸ τιτλοφορούμενον «Ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» μᾶς προσφέρει μερικὰς σελίδας ἀπὸ τὴν ποιητικήν του πεζογραφίαν. Πιθανὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀντίρρησις, ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ἀδιστάκτως ὅτι τὰ τεμάχια αὐτά, ἀποτελοῦν καθ' αὐτὸ πεζὰ ποιήματα. Ἡ μουσικότης τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀποδόσεώς των, ἡ ποιητικότης τῆς συλλήψεώς των, (ὅσον καὶ ἂν εἰς μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται ἡ ρεαλιστικότης ὑπερβαίνουσα τὸν ἰδεαλισμόν), ἡ ἡδονικὴ μελαγχολία τὴν ὁποίαν ἀναδίδουν, ἡ ἔξαρσις τῆς συμβολικότητος τὴν ὁποίαν ἀναζητεῖ παντοῦ, εἰς τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας του, εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τὰ ζῶα, εἰς τὰ ἄνθη καὶ τὰ φυτά, συντελοῦν ὥστε τὸ τελευταῖον καὶ ὡραιότερον αὐτὸ μέρος τοῦ βιβλίου του νὰ φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα ἁρμονικώτατον ποίημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον λείπει μόνον, καὶ ὄχι πρὸς βλάβην, ἡ ὁμοιοκαταληξία.

Τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ κ. Καλογεροπούλου μᾶς παρουσιάζει τὴν πλουσίαν συγκομιδὴν τῆς ὡρίμου ἡλικίας ἑνὸς συγγραφέως, ὅστις ἔχει τελείως ἀνεπτυγμένην τὴν παρατήρησιν καὶ τὴν διανόησιν.

Εἰς τὰ διάφορα κεφάλαια τοῦ βιβλίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ κόσμημα τῆς νέας ἑλληνικῆς φιλολογίας, μᾶς παρουσιάζονται διάφοροι σκέψεις καὶ παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέως ὑπὸ μίαν διατύπωσιν σύντομην, γοργήν, σφικτοδεμένην, μὲ κάποιαν δόσιν δογματικότητος ἴσως, ἀλλὰ πάντως δικαιολογημένης, τόσον ἐκ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ ἐπιτυχοῦς συλλήψεώς της, ὅσον καὶ ἐκ τῆς τελειωτικῆς ἐκφράσεως. Ὅ,τι θὰ ἐχρειάζετο εἰς σελίδας πολλὰς ν' ἀναπτύξῃ ἕνας ἀρχάριος, ὁ κ. Κ. τὸ διαγράφει εἰς ὀλίγας δυνατὰς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι ἀφήνουν λίαν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Ἐπίσης ἀρίστην ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡ ποικιλία τῶν θεμάτων τοῦ συγγραφέως παρμένων ἀπὸ τοὺς κύκλους ἐξ ἴσου τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τῆς πραγματικότητος, ἀπὸ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις, τὴν κοινωνικὴν ζωήν, τὴν συμβολικὴν ὀντότητα τῶν φυτῶν, τῶν ζώων καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύχων ἀκόμη πραγμάτων. Ἰδεαλιστὴς εἰς τὴν σύλληψιν καὶ συχνὰ ρεαλιστικὸς εἰς τὴν ἔκφρασιν, πότε ἀποβλέπων πρὸς τὰ πράγματα μέ τινα δόσιν εἰρωνείας καὶ ἄλλοτε μὲ ἐλαφρὰν μελαγχολίαν, κατορθώνει ὁ συγγραφεὺς πάντοτε διὰ τῆς ποικιλίας τῶν θεμάτων καὶ τῆς ἐκφράσεως ν' ἀντικατοπτρίζῃ πιστῶς τὴν ζωήν. Τὸ καλλίτερον μέρος τοῦ βιβλίου εἶνε τὸ τελευταῖον «Ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», μερικαὶ σελίδες τοῦ ὁποίου εἶνε τέλειαι μουσικαὶ σκέψεις ὡς πεζὰ ποιήματα. Μόνον διὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου, θὰ εἶχεν ἴσως νὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ πλησιάζῃ κάπως περισσότερον πρὸς τὰς νέας ἀντιλήψεις.

Ἰω. Μηλιάδης.

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Σιδέρη τόμος κομψότατος ἐν ᾧ ὁ γνωστὸς καὶ διαπρεπὴς λογογράφος κ.Κ. περιέλαβε διαφόρους εὐφυεστάτας σκέψεις του, γραφείσας καὶ δημοσιευθείσας κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὡς καὶ ἄλλας τὸ πρῶτον ἤδη δημοσιευομένας. Τὸ ὡραῖον καὶ τερπνὸν ἅμα καὶ διδακτικὸν τοῦτο βιβλίον χαρακτηρίζει ἀνθηρὰ καλλιέπεια καὶ πρωτοτυπία ἰδεῶν, πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα διαφαίνονται εἰς πλεῖστα ἔργα τοῦ ἐγκυκλοπαιδικωτάτου καὶ γλαφυροῦ τῆς γλώσσης χειριστοῦ κ. Κ. ὅστις

Ὁ πρῶτος «Ἐφημ. Χρηματιστηρίου»

πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, τυγχάνει εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων εἰλικρινῶς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐργασθέντων λογίων ὑπὲρ τῆς φιλολογίας καὶ τέχνης.

«Ἑπτανησιακὴ Ἐπιθεώρησις»

«Τὸ κομψὸν βιβλιαράκι τοῦ κ. Κ. ἀποτελεῖται ἀπὸ σειρὰν ἀφορισμῶν, τοὺς ὁποίους διακρίνει τὸ πνεῦμα, ἡ χαριτολογία καὶ πρὸ πάντων ἡ καλωσύνη. Συνήθως ὅσοι καταφεύγουν νὰ γράψουν ἀποφθέγματα, τὸ κάμνουν διότι αἰσθάνονται μέσα των πικροχολίαν καὶ θέλουν νὰ ξεσπάσουν. Δὲν συμβαίνει αὐτὸ εἰς τὸν κ. Κ. Θέλει νὰ πειράξῃ καὶ νὰ θωπεύσῃ, θέλει νὰ πῇ ἀλήθειες καὶ τὰς λέγει μὲ τὸ μειδίαμα. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κ. σπινθηροβολεῖ, θέλγει καὶ λέγει καὶ τὴν ἀλήθειαν».

Ἡ πέννα «Ἑβδομὰς» Κ)πόλεως

«Πρόκειται περὶ βιβλίου ὄχι τυχαίου, ἀλλὰ περὶ λογοτεχνικοῦ ὄγκου ἀρκετὰ ἀξιοθαυμάστου».

Β. Μεσολογγίτης «Ἀστραπή».

Ἕνα βιβλίο, ποῦ περιμάζωξε ὅλους τοὺς στοχασμοὺς ὁ κ Κ. ἀπὸ τὰ διάφορα περιοδικὰ ποὺ τοὺς εἶχε δημοσιέψῃ καὶ ποὺ κατὰ τὸ συγγραφέα ἀρχίσανε νὰ γίνονται χτήματα διαφόρων ἄλλωνε, πράμα ποὺ τὸν ἀνάγκασε νὰ τοὺς συγκεντρώσῃ σὲ τόμο κι' ἔτσι ξεχωριστῇ τὸ ἔργο τὸ δικό του ἀπὸ τυχὸν ἄλλωνε.

Ὡραῖες, μὲ ἀρκετὸ χιούμορ καὶ σοφές, μπορεῖ νὰ πῇ κανείς, σκέψεις βρίσκονται κάμποσες στὸν τόμο. Ὁ ἀναγνώστης ἱκανοποιεῖται μὲ τὸ παραπάνω, ἀφοῦ οἱ πειότεροι στοχασμοί του ἀξίζουνε ὄχι μονάχα διαβάσματος, μὰ καὶ μελέτης.

Ρ. Χ. «Μακεδονικὰ γράμματα»

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱδρυθεῖσα τῷ 1841

Μετοχικὸν κεφάλαιον δρ. 20.000.000
Ἀποθεματικὸν . . » 13.000.000

Ἔκδοσις ταπεζιτικῶν γραμματίων.—Προεξοφλήσεις. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρηματογράφων καὶ ἐμπορευμάτων. — Δάνεια ἐνυπόθηκα —Δάνεια πρὸς νομικὰ πρόσωπα καὶ γεωργούς —Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλάγματος. Πιστωτικαὶ ἐπιστολαί. — Καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ εἰς ἀνοικτὸν λ)σμόν.— Καταθέσεις ἔντοκοι. Ταμιευτήριον.—Ταμεῖον τίτλων πρὸς φύλαξιν.

Ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου «Ἑστίας» Ι. Κολλάρου

Ἐξεδόθη

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πολεμικὰ διηγήματα 1897—1912—1921

Πωλεῖται ἀντὶ δρ. 4

ΕΙΚΟΝΕΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Μεγεθύνσεις φωτογραφίας τοῦ νέου Βασιλέως, ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς Α. Μ. Τιμὴ δρ. 20 μόνον. **Εὐκαιρία** διὰ γραφεῖα καὶ καταστήματα. Ζητοῦνται ἀνταποκριταὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας.

Φωτογραφεῖον Α. Σακκελαρίου ὁδὸς Ἑρμοῦ καὶ Νίκης 10.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«IDEAL»

Λεωφόρος Πανεπιστημίου

Καλλιτεχνικαὶ ταινίαι — Ἐκλεκτὴ ὀρχήστρα.

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΗΥΞΗΣΕ ΤΟΝ ΤΟΚΟΝ

ἐπὶ τῶν καταθέσεων εἰς νέας δραχμὰς ὄψεως εἰς	3 1)2 ο[ο
ἐπὶ τῶν ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑνὸς ἔτους εἰς	4 1)2 ο[ο
Ταμιευτήριον	4 ο[ο

ΔΕΧΕΤΑΙ

ΣΤΕΜΜΑΤΑ πρὸς φύλαξιν, ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκωτέρους ὅρους, καὶ ἀναλαμβάνει ΧΩΡΙΣ ΕΞΟΔΑ νὰ τὰ ἀνταλλάξῃ ἐν καιρῷ μὲ τὰς Λαχειοφόρους Ὁμολογίας.